

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Finanční gramotnost a její úroveň
na vybrané střední škole**

Bc. Simona Prošková

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Simona Prošková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Finanční gramotnost a její úroveň na vybrané střední škole

Název anglicky

Financial Literacy and its Level at Selected Secondary School

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce bude charakterizovat současný stav finanční gramotnosti v ČR. Dílčím cílem bude posouzení finanční gramotnosti u studentů vybrané střední školy ve Středočeském kraji.

Metodika

Teoretická část bude vycházet z definování základních témat finanční gramotnosti a z významu finanční gramotnosti.

Praktická část diplomové práce bude obsahovat průzkum finanční gramotnosti mezi studenty na vybrané střední škole formou dotazníkového šetření.

Pro naplnění cílů budou využity metody dotazníkového šetření, analýzy a dedukce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finanční produkty, úroková sazba, platební karty, střední škola

Doporučené zdroje informací

KOBLINER, Beth. Get a financial life: personal finance in your twenties and thirties. New York: Touchstone, 2017. ISBN 978-1-4767-8238-6.

KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.

PETÝRKOVÁ, Lenka a Pavlína CHMELÁŘOVÁ. Základy finanční gramotnosti. Generation Europe, 2012. ISBN 978-80-904974-8-1.

SYROVÝ, P. – TYL, T. *Osobní finance : řízení financí pro každého*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4832-0.

ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. Praha: M. Škvára, 2011. ISBN 978-80-904823-0-2.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jana Štuncová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2020

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost a její úroveň na vybrané střední škole" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Janě Šturcové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce a cenné rady, které mi při vypracování mé diplomové práce poskytla. Dále bych také chtěla poděkovat panu řediteli nejmenované střední školy, který mi umožnil provést dotazníkové šetření na škole, a tedy získat potřebná data k praktické části.

Finanční gramotnost a její úroveň na vybrané střední škole

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá tématem finanční gramotnosti v České republice a konkrétně je v praktické části posuzována finanční gramotnost žáků na nejmenované střední škole ve Středočeském kraji.

V teoretické části jsou vymezeny pojmy související s finanční gramotností. Finanční gramotnost je rozdělena do třech základních okruhů, ve kterých jsou pak dále zmíněny nejdůležitější pojmy, které do daného okruhu spadají. Kromě jiného byly v teoretické části také rozebrány důsledky finanční negramotnosti a začleňování finančního vzdělávání v dnešní době. Praktická část je věnována výzkumu v podobě dotazníkového šetření, jehož výsledky byly pro přehlednější znázornění zpracovány do grafů a tabulek. Výsledky dotazníkového šetření byly vyhodnocovány mezi ročníky a mezi vybranými obory. Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření byla navržena doporučení a stanoveny závěry.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finanční produkty, úroková sazba, platební karty

Financial Literacy and its Level at Selected Secondary School

Abstract

This diploma thesis deals with the topic of financial literacy in the Czech Republic. The practical part assesses the financial literacy of pupils at an unnamed secondary school in the Central Bohemia Region.

The theoretical part defines terms relating to financial literacy. Financial literacy is divided into three basic headings. In each of these areas the most important terms are mentioned. Among other things, the theoretical part also discussed the consequences of financial illiteracy and integration of financial education today. The practical part is devoted to the research in the form of a questionnaire survey. The results of the questionnaire were processed into graphs and tables for a better illustration and were evaluated between years and selected fields of study. Based on the evaluation of the questionnaire survey, recommendations and conclusions were defined.

Keywords: financial literacy, financial education, financial products, interest rate, payment cards

Obsah

Úvod	10
1 Cíl práce a metodika	11
2 Teoretická část.....	13
2.1 Peněžní gramotnost.....	13
2.1.1 Peníze.....	13
2.1.2 Bankovní sektor	15
2.1.3 Nebankovní sektor	16
2.1.4 Platební karty	16
2.1.5 Bankovní účty	19
2.1.6 Úroková sazba	19
2.2 Cenová gramotnost	20
2.2.1 Cena	20
2.2.2 Inflace	20
2.3 Rozpočtová gramotnost	21
2.3.1 Finanční plán	22
2.4 Finanční produkty	23
2.4.1 Spoření.....	23
2.4.2 Investice	24
2.4.3 Úvěr	25
2.5 Informační gramotnost	27
2.6 Právní gramotnost.....	29
2.6.1 Smlouvy.....	29
2.6.2 Registry dlužníků.....	30
2.7 Rizika a zabezpečení	31
2.7.1 Životní pojištění.....	32
2.7.2 Neživotní pojištění.....	32
2.8 Ochrana spotřebitele	33
2.8.1 Česká národní banka.....	34
2.8.2 Česká obchodní inspekce.....	35
2.8.3 Finanční arbitr.....	35
2.9 Důsledky finanční negramotnosti	36
2.9.1 Exekuce	36
2.9.2 Osobní bankrot	36
2.9.3 Předlužení	37
2.10 Finanční vzdělávání	38
2.10.1 Finanční gramotnost do škol.....	39

2.10.2	Standard finanční gramotnosti.....	39
2.10.3	Finanční gramotnost a OECD.....	41
2.11	Faktory ovlivňující finanční gramotnost	43
3	Praktická část	46
3.1	Realizace a průběh dotazníkového šetření.....	46
3.1.1	Předpoklady výzkumu	47
3.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	48
3.2.1	První část dotazníkového šetření – Osobní finance.....	49
3.2.2	Druhá část dotazníkového šetření – Znalostní test	53
4	Výsledky a zhodnocení.....	69
	Závěr	73
	Seznam použité literatury	
	Seznam obrázků	
	Seznam tabulek	
	Seznam grafů	
	Seznam příloh	

Úvod

Finanční gramotnost je téma, které je v dnešní době velice aktuální a v rámci České republiky také velice důležité. Dosavadní průzkumy dokazují, že stále nejsme jako národ dostatečně finančně vzdělaní a podle posledního výzkumu OECD se při měření finanční gramotnosti Česká republika umístila na 20. místě z 30 zúčastněných zemí.

Nárůst nabídky finančních produktů je obrovský a pro finančně nevzdělaného člověka může být složité se v dané nabídce dobře orientovat a správně se rozhodovat. Právě v této problematice hraje důležitou roli vzdělání v daném směru, na které v minulých letech nebyl kladen dostatečně velký důraz. Při špatném finančním rozhodnutí, které se rozhodneme učinit, nás jeho následky mohou doprovázet po zbytek života. Učinit takové rozhodnutí je v dnešní době, pokud nemáme dostatečnou finanční gramotnost, jednoduché. Je naprosto běžné, že se setkáváme s neustálými finančními nabídkami a reklamami v médiích, které přesvědčují, že právě jejich produkt je ten nejvýhodnější. V těchto situacích je dobrá obezřetnost, vzdělání v dané problematice a dobré zhodnocení daného produktu tou nejlepší prevencí před nepříjemnými následky špatného rozhodnutí.

S finanční gramotností by se lidé měli setkat již v dětství v rámci rodiny a poté tuto problematiku prohlubovat během celého života ve vzdělávacích institucích. Velkým pokrokem je, že v České republice se finanční vzdělávání již implementovalo do školních vzdělávacích programů a vznikají různé kurzy finančního vzdělávání pro veřejnost, školy, ale také i pro dětské domovy.

Finančně gramotný člověk se dokáže přehledně orientovat mezi nabízenými finančními produkty, dokáže včas reagovat na měnící se životní situace a efektivně hospodařit s peněžními prostředky.

1 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce bude charakteristika současného stavu finanční gramotnosti v České republice. Dílčí cíl diplomové práce bude posouzení finanční gramotnosti žáků vybrané střední školy. Finanční gramotnost bude porovnávána mezi jednotlivými ročníky a vybranými obory.

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována na základě studia odborné literatury a internetových zdrojů týkajících se finanční gramotnosti. Teoretická východiska budou zpracována tak, aby byly vysvětleny základní pojmy daného tématu a při zpracování bude využito metody dedukce.

Praktická část bude vycházet z průzkumu finanční gramotnosti žáků střední školy. V praktické části bude použita kvantitativní metoda dotazování pro sběr primárních dat. Dotazníkové šetření proběhlo v lednu 2020 na nejmenované střední škole ve Středočeském kraji po dohodě s panem ředitelem dané školy. Dotazování byli žáci 1.–4. ročníku tří maturitních oborů a dotazník byl mezi žáky rozdán v tištěné podobě. Celkem bylo předáno 160 dotazníků, ovšem dotazníkového šetření se zúčastnilo 149 žáků z důvodu absence ve škole.

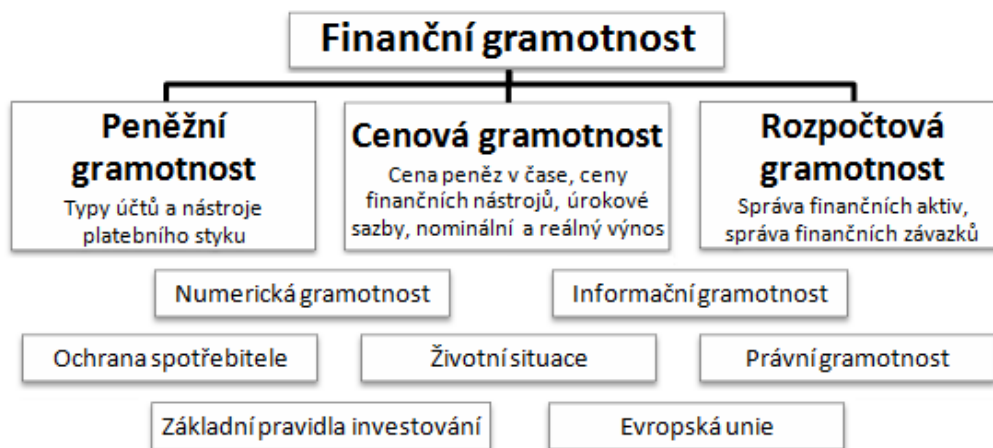
V úvodu dotazníku byli žáci seznámeni s účelem dotazníku a s instrukcemi k vyplnění. Dále následovaly samostatné otázky. Dotazník obsahoval celkem 11 otázek rozdělených do dvou částí a v úvodu dotazníku byly položeny dvě doplňující otázky navíc. První dvě otázky se žáků dotazovaly na ročník a obor studia. Na základě těchto dvou otázek byli žáci rozděleni mezi ročníky a obory z důvodu vyhodnocení dat. V části „Osobní finance“ byly pokládány otázky týkající se kapesného a zda žáci využívají nějaké bankovní produkty. Druhá část „Znalostní test“ už byla zaměřena na znalosti z oblasti financí a žáci zde měli vybrat u každé otázky pouze jednu správnou odpověď. Celková podoba dotazníku, tak jak byla předložena žákům, je uvedena v příloze diplomové práce.

Získaná data z dotazníkového šetření budou zpracována v softwaru Microsoft Excel a pro lepší přehlednost budou prezentována formou grafů a tabulek. Dále bude využita metoda komparace mezi jednotlivými ročníky a obory. První část dotazníkového šetření bude vyhodnocena pouze mezi jednotlivými ročníky, bez ohledu na obor. Druhá část dotazníkového šetření bude vyhodnocena za jednotlivé ročníky a vybrané obory. Pro účely dotazníkového šetření byli vybráni žáci oborů Ekonomika a podnikání, Informační technologie a Strojírenství. Na základě zjištěných poznatků bude provedeno zhodnocení a navržena určitá doporučení pro zvýšení finanční gramotnosti žáků.

2 Teoretická část

Finanční gramotnost je soubor znalostí a dovedností v oblasti peněz a finančních produktů. Oblast finanční gramotnosti obsahuje tři základní složky: peněžní gramotnost, cenovou gramotnost a rozpočtovou gramotnost.

Obrázek 1 Základní schéma finanční gramotnosti

Zdroj: Převzato od Škvára, 2011, s. 14

2.1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost je první složkou, kterou je ovlivňována celková finanční gramotnost. Jedná se o oblast, která je spojována s penězi. Nejčastěji jsou do této podkapitoly zařazovány pojmy spojené s finančními produkty, které jsou nabízeny na trhu a principy fungování těchto produktů.

2.1.1 Peníze

Peníze jsou v dnešní době chápány jako aktivum, které je používáno při platbě za zboží či službu, a dále také pro vyjádření hodnoty zboží či služby.

Peníze jsou členěny:

- hotovostní,
- depozita,
- cenné papíry. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

Peníze v České republice jsou spravovány Českou národní bankou. Hotovostní peníze jsou rozděleny na bankovky a mince a každá bankovka má ochranné prvky, s jejichž

pomocí lze ověřit, zda se jedná o pravou či falešnou bankovku. Mezi ochranné prvky patří vodoznak, ochranný proužek, ochranná vlákna, soutisková značka, skrytý obrazec, opticky proměnlivá barva, ochranný pruh a mikrotexty. Všechny banky mají ze zákona povinnost výměny poškozené bankovky, pokud rozsah poškození není příliš velký. (Škvára, 2011)

Poškozené bankovky jsou vypláceny podle typu poškození. Poškození se dělí do tří kategorií: bankovka opotřebená oběhem, běžně poškozená bankovka a nestandardně poškozená bankovka. Bankovka opotřebená oběhem je pomačkaná, zašpiněná bankovka nebo bankovka, které chybí část okraje. Pokud ovšem bankovce nechybí více než polovina délky žádného okraje bankovky a rozměr chybějící části okraje není více než 5 mm od okraje bankovky ke středu, nebo v růžku chybí méně než 20 mm od okraje, pak je taková bankovka stále považována za platnou. Běžně poškozená bankovka je bankovka, která je natržená, popsaná, potištěná, proděravělá, propálená aj., za tyto bankovky ovšem stále náleží náhrada. Bankovky, za které se náhrada nevyplácí, jsou např. bankovky poškozené hygienicky závadným materiálem, bankovka, která má plochu menší nebo rovnou 50 %, bankovka, které chybí celý horní nebo spodní okraj, bankovky skládající se z více než dvou částí aj. (Doskočilová, 2017)

Depozita jsou bezhotovostní peníze, které jsou zaznamenány na účtu v bance a nejsou vykazovány v reálné podobě. S bezhotovostními penězi je spjata bezhotovostní placení, které funguje na principu odepisování či připisování peněžních částek v rámci účtu klienta. Pro bezhotovostní placení je nutné zřízení účtu u některé banky a pro přesun peněz je využíváno tzv. bankovního převodu. Bankovní převod je jednorázový příkaz k úhradě, který je využíván v případě platby, která je příležitostná, nebo trvalý příkaz k úhradě, který je využíván v případě pravidelné platby např. každý měsíc. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

V rámci bezhotovostního placení je možné se setkat také s inkasní formou placení. Tato forma je typická pro platby, které jsou opakovány každý měsíc, ale částka je proměnlivá. V bance je pak tedy majitelem účtu nastaveno, aby u konkrétní instituce, vůči které má majitel závazek každý měsíc, byla strhávána konkrétní částka za službu do určitého limitu. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

2.1.2 Bankovní sektor

Bankovní sektor je tvořen souhrnem bank, které působí v určité zemi, mají mezi sebou vzájemné vazby a vazby k okolí. Funkce a způsob fungování bankovního systému je podmíněn existujícím ekonomickým systémem v zemi, měnovou stabilitou, historickým vývojem apod. Základní rozdělení bankovního sektoru je na sektor jednostupňový a dvoustupňový.

Jednostupňový bankovní sektor je v základu tvořen plně univerzálními bankami, které mohou provádět veškeré bankovní obchody, včetně emise bankovek. Jedná se již o historickou formu uspořádání a pro moderní ekonomické systémy je neaplikovatelný. Dvoustupňový bankovní systém je založen na oddělení makroekonomické funkce spravované centrální bankou a mikroekonomické funkce spravované komerčními bankami. Hlavním cílem centrální banky je dosahování měnové či cenové stability. Komerční banky provádějí činnosti za účelem zisku. (Dvořák, 2005)

V České republice je bankovní sektor tvořen Českou národní bankou a soustavou komerčních bank a je zařazen mezi jeden z nejstabilnějších sektorů v rámci Evropské unie. Jedná se tedy o dvoustupňový bankovní systém.

Charakteristické vymezení bank je členěno do dvou přístupů. První přístup je podle ekonomické podstaty a vychází z ekonomických funkcí, které banka plní. Z národohospodářského hlediska se jedná o emisi bezhotovostních peněz, zprostředkování platebního a zúčtovacího styku, zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu, získávání volného kapitálu od věřitelů a poskytování volného kapitálu dlužníkům. Z podnikohospodářského hlediska to je provádění činností, jejichž výstupem jsou služby ve formě bankovních produktů. Banky lze členit z různých hledisek. Dle vlastnické struktury jsou členěny na banky státní, družstevní či soukromé. Z pohledu činnosti na univerzální, kterými jsou poskytovány všechny základní bankovní činnosti, dále na specializované, které jsou zaměřovány pouze na určitý druh činnosti, např. stavební spořitelna, nebo hypoteční banka a na obchodní banky, které jsou nejběžnějším typem banky, a činnost takové banky je zaměřována hlavně na přijímání vkladů, poskytování úvěrů, činnosti související s platebním stykem a na operace s cennými papíry. (Škvára, 2011)

Každá obchodní banka má svou pobočkovou síť, která v minulosti byla pro klienta banky velmi důležitým prvkem. V rámci digitalizace a šetření nákladů je ovšem postupně od rozšiřování pobočkové sítě upouštěno a klíčovým prvkem, zvláště u generací Y a Z, jsou služby internetového bankovníctví, mobilních aplikací, platba chytrými telefony apod. Přes internetové bankovníctví či webové stránky banky je nabízena většina finančních produktů a již je možné, aby tyto produkty byly sjednány online, bez předchozí návštěvy pobočky.

Bankovní sektor je regulován mnoha právními předpisy, které musejí být dodržovány. Základním právním předpisem je zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, nebo zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Společnou povinností pro všechny banky je udržování povinných minimálních rezerv na účtu u České národní banky ve výši 2 % ze základny pro výpočet povinných minimálních rezerv. (Česká národní banka, 2019)

2.1.3 Nebankovní sektor

Do nebankovního sektoru jsou zařazovány instituce, kterými jsou poskytovány především úvěry, ale nemají udělené bankovní licence pro danou činnost. Těmito institucemi jsou především leasingové společnosti a společnosti provozující splátkové prodeje. Nebankovní sektor je využíván lidmi, kteří neuspěli s žádostí o půjčku v klasické bance, jelikož v nebankovním sektoru není ověřována platební minulost klienta. Tento fakt je ovšem zatížen vyšší úrokovou sazbou, než u klasických bank. Příkladem takových institucí v nebankovním sektoru mohou být firmy Home Credit nebo Hello bank. (Škvára, 2011)

2.1.4 Platební karty

Platební karty se poprvé objevily v roce 1914 ve Spojených státech amerických. Jednalo se o věrnostní karty, které byly charakteristické tím, že mohly být používány k bezhotovostnímu placení pouze v obchodní síti vydávající společnosti. První univerzální platební karta byla zavedena v roce 1950 společností Diners Club International a v roce 1958 vznikly pod záštitou Bank of America platební karty, které byly prvopočátečním základem nynějších VISA karet. (Dvořák, 2005)

Platební karta je plastická karta, se kterou může oprávněný držitel provádět peněžní transakce a musí obsahovat nezbytné náležitosti:

- a) označení vydavatele karty – vydavatelem může být banka a bankovní asociace (VISA, MasterCard), finanční společnosti (American Express, Diners Club) nebo např. obchodní dům.
- b) identifikaci držitele karty – obvykle se jedná o majitele účtu. V případě firemní karty je pod jménem držitele uveden také název firmy.
- c) číslo platební karty – je složeno z 16–19 znaků, první dva znaky určují druh platební karty, dalších 5 míst určuje vydavatele karty a posledních 8–13 znaků identifikuje držitele karty.
- d) platnost platební karty – je různá, ale obvykle bývá od jednoho roku do několika let. Na platební kartě je platnost vyznačena jako měsíc a rok, kdy platnost karty končí. Po uplynutí lhůty jsou platební karty automaticky zablokovány a nelze je znovu použít.
- e) záznam dat – data na platebních kartách jsou zaznamenávány jako alfanumerické znaky (reliéfní písmo, hladký tisk) nebo ve formě elektronického záznamu (magnetický proužek, mikročip, laserový záznam). (Dvořák, 2005)

Druhy platebních karet:

1) Podle záznamu dat na kartě:

- a) reliéfní písmo – identifikační údaje jsou na platební kartě vyraženy a při použití je lze snímat prostřednictvím mechanických imprinterů a přenášet na pokladní stvrzenku.
- b) hladký tisk – využívá se u platebních karet, které je možné použít pouze v elektronickém režimu (bankomaty, elektronické platební terminály). Elektronický záznam je ve formě magnetického proužku, mikročipu nebo laserového záznamu.

2) Z hlediska způsobu zúčtování:

- a) charge card – nejstarší typ platební karty, u které se provádějí úhrady provedených plateb podle měsíčního výpisu, který zasílá vydavatel karty. Úhrada musí proběhnout ve stanovené době na základě stanovených podmínek a může být provedena i formou přímého inkasa.

- b) credit card – neboli úvěrová karta je typem karty, u které držitel nemusí uhradit závazky bezprostředně, ale má nárok na čerpání revolvingového spotřebního úvěru. Splácení úvěru probíhá ve stanovené výši minimálních splátek a bývá stanovena lhůta pro bezúročné zúčtování, během které držitel může uhradit závazek bez zatížení o úroky. Obecně je výše úrokové sazby u těchto karet vyšší než u jiných krátkodobých spotřebitelských úvěrů.
- c) debetní karta – karta, u které jsou platby provedeny v okamžiku, kdy banka obdrží zprávu o jejich provedení. Záporný zůstatek u tohoto typu platební karty nebývá povolen.

3) Z hlediska držitele:

- a) osobní – určené pro soukromé fyzické osoby. Jsou vystaveny na jméno držitele a slouží k úhradě běžných výdajů.
- b) služební – určené pro majitele a zaměstnance firmy k hrazení výdajů, které souvisejí např. se služební cestou. (Dvořák, 2005)

Platební karty se nejčastěji využívají k bezhotovostnímu placení, k výběru hotovosti v bankomatech a výběru hotovosti na pobočkách bank. Platební karty klientovi zprostředkovávají jednoduchý přístup k potřebným finančním prostředkům, podrobný přehled o provedených platbách kartou a vyšší bezpečnost oproti hotovosti.

Manipulace s platebními kartami je i přes určité odlišnosti nabízených platebních karet stejná. Základním pravidlem je, aby si majitel karty zapamatoval svůj PIN kód a neměl ho napsaný na platební kartě. Kartu by měl mít uloženou na bezpečném místě, není doporučeno mít kartu blízko kovových předmětů z důvodu poškození magnetického proužku. Při platbách v obchodech či při výběrech z bankomatů je dobré být obezřetný a zadávat PIN kód tak, aby nebyl viditelný pro okolí a pečlivě kontrolovat částku, která má být vybrána z bankomatu. Při platbách na internetu je vhodné preferovat internetové obchody, které jsou dostatečně zabezpečené. Spolehlivým zabezpečením je systém bezpečného placení 3D Secure, při kterém je u placení využíváno komunikace přímo s danou bankou a nedochází tak k sdělování citlivých údajů obchodníkovi. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

2.1.5 Bankovní účty

Běžný účet je nejpoužívanějším typem bankovního účtu. Založení bankovního účtu bývá zcela zdarma, vedení účtu je však již zpoplatněno poplatky, které jsou odlišné napříč institucemi. Účet je vhodný pro běžné hospodaření s peněžními prostředky (přijímání plateb, provádění odchozích plateb a výběry/vklady peněžních prostředků). K běžnému účtu je vydávána debetní karta. Součástí běžného účtu může být tzv. kontokorent. Kontokorent je služba, která umožňuje čerpání peněžních prostředků na debetní kartě v případě, kdy již na účtu nejsou žádné peněžní prostředky a čerpání je tak do záporného zůstatku. Využití kontokorentu musí být sjednáno smlouvou, která obsahuje dohodu o možnosti čerpání kontokorentu a je zpoplatněno úrokem. Tento typ účtu není vhodný pro dlouhodobé spoření z důvodu velmi nízkého úročení. (Brabec, 2016)

Spořicí účet je účet, který je využíván pro dlouhodobější spoření peněžních prostředků. Spoření může být pravidelného i nepravidelného charakteru a peníze jsou úročeny vyšší úrokovou sazbou než u běžného účtu. Ze spořicího účtu není možný výběr peněz v hotovosti, funguje pouze na základě převodů. (Brabec, 2016)

Termínovaný vklad je úročen vyšší úrokovou sazbou než běžný účet či spořicí účet, ale po dobu termínu vkladu nejsou vložené peněžní prostředky přístupné majiteli. Předčasný výběr peněz je zpoplatněn finančními sankcemi. Vklad může být jednorázový, který je po vypršení doby převeden zpět na běžný účet, či opakovaný, který je po vypršení doby znovu uložen na stejnou dobu. (Brabec, 2016)

2.1.6 Úroková sazba

Úrok je často vyjádřen jako cena peněz. Odměna za propůjčení peněz bance či naopak odměna pro banku za půjčení peněz klientovi. V případě půjčení peněz bance (uložením peněz na některý z účtů) je úroková sazba mnohem menší než v případě, kdy banka půjčuje peníze klientům. Získané peněžní prostředky z úroku jsou navíc ještě zdaněny. S úrokovou sazbou jsou spojovány zkratky, kterými jsou označovány časová období, pro které je úroková sazba určena. Nejpoužívanějším označením je p. a. neboli per annum, což v překladu znamená „ročně“. Dalšími zkratkami jsou p. s. – per semestre (půlročně), p. q. – per quartale (čtvrtletně), p. m. – per mensem (měsíčně) a p. d. – per diem (denně). (Kociánová, 2012)

2.2 Cenová gramotnost

Do této složky finanční gramotnosti je zahrnována problematika cenových mechanismů a inflace. Nezbytnou částí je také porozumění ceny peněz v čase a orientace v základních makroekonomických ukazatelích národního hospodářství a daňového systému.

2.2.1 Cena

Cena je vytvářena na trhu. Trh je místo, kde se střetává nabídka s poptávkou, a jsou zde směňovány statky a peníze. Dle předmětu směny lze trh vyčlenit na trh statků a služeb, trh práce a finanční trh. (Škvára, 2011)

Základním nástrojem pro utvoření rovnovážné ceny je orientace podle křivky nabídky a poptávky. V bodě, kde dojde ke střetnutí těchto dvou křivek, je rovnovážný bod neboli rovnovážná cena. Princip tohoto fungování je ovlivněn nejen cenou produktu, ale také průměrným důchodem spotřebitelů, dostupností produktu, velikostí trhu a subjektivními a specifickými faktory. Obecně však může být řečeno, že čím vyšší cena produktu je stanovena, tím menší množství bude požadováno.

Cena je často nástrojem pro ovlivňování zákazníka. Z psychologického přístupu se lze setkat například s uváděním cen bez DPH, vytvářením umělých slev či s baťovými cenami. Dalším přístupem je diskriminační stanovení ceny, které souvisí s přizpůsobováním cen určitým skupinám lidí. (Škvára, 2011)

2.2.2 Inflace

Inflace je růst všeobecné cenové hladiny za určité časové období, zpravidla jeden rok, kterým je ovlivňována kupní síla peněz. Tento ukazatel je vykazován v procentech a je tím znázorňováno, o kolik procent vzrostly ceny za minulé časové období. Z důvodu inflace by peníze neměly být uschovávány pro budoucí použití například doma, jelikož v budoucnosti bude jejich kupní síla menší, než-li dnes. Majitel by měl nalézt takové způsoby uložení peněz, u kterých bude zabráněno znehodnocení. (Brabec, 2016)

Ceny, které jsou zahrnovány do výpočtu inflace, vycházejí ze spotřebitelského koše. Do spotřebitelského koše je zařazeno potravinářské zboží, nepotravinářské zboží a služby, které jsou obrazem typické spotřeby obyvatelstva v dané zemi. Složení spotřebitelského

koše v rámci České republiky je zveřejněno na stránkách Českého statistického úřadu. (Brabec, 2016)

Lze rozlišovat tři formy inflace: mírnou inflaci, pádivou inflaci a hyperinflaci. Mírná inflace je udávána s hodnotami kolem 3 % a je nejvíce obvyklá. Pádivá inflace představuje již stovky procent a následkem této inflace jsou negativní dopady na ekonomiku. Hyperinflace je udávána v tisících až desetitisících procent a ekonomika dané země při této inflaci je již v dezolátním stavu a měna je znehodnocena. (Navrátilová, Jiříček, Zlámal, 2013)

V souvislosti s inflací je uváděn také pojem deflace. Deflace je opačným jevem inflace, tedy dochází ke zvyšování kupní síly peněz. Tento jev je typický pokud je na trhu přebytek zboží (služeb) a zároveň není dostatečné množství peněz pro nákup zboží (služeb). (Navrátilová, Jiříček, Zlámal, 2013)

2.3 Rozpočtová gramotnost

Poslední základní složkou finanční gramotnosti je gramotnost rozpočtová. Rozpočtová gramotnost je zaměřována na správu finančních aktiv a na celkovou finanční situaci člověka. Člověk, který chce zlepšit finanční situaci, by se měl zaměřit na vytvoření rozpočtu.

Rozpočet je tvořen dvěma základními částmi – příjmy a výdaji. Před samotným vytvořením rozpočtu je tedy nutné vytvoření přehledu příjmů a výdajů. Přehled je většinou tvořen v měsíčním časovém období. Do samotného rozpočtu jsou uváděny příjmy a výdaje, které jsou pravidelné (výplata, kapesné apod.). Rozpočet není záležitostí pouze pracujících lidí, ale rozhodně by měl být sestavován i studenty, kteří tam budou mít pravděpodobně méně položek než pracující člověk, ale z hlediska finančního vzdělání je důležité se naučit vycházet s financemi již v období prvních pravidelných příjmů. Rozpočet je tvořen souhrnem pravidelných příjmů a výdajů. Pokud jsou v rozpočtu příjmy převyšovány výdaji, pak vzniká přebytek, ze kterého jsou tvořeny rezervy. V opačném případě, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy, vzniká deficitní rozpočet a lidé se mohou dostávat do dluhů.

Správně sestavený rozpočet tedy člověku ve finálním výsledku poskytne přehled, ze kterého lze vyčíst, na jaké věci plynou výdaje a odkud přicházejí příjmy. Rozpočet

by měl být tvořen pravidelně a měl by se revidovat, aby vypovídací schopnost byla co nejlepší. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

Rozpočet může být sestavován ručně na papíře, lze si ale také stáhnout různé aplikace, které jsou nápomocné při tvorbě rozpočtu a při pravidelném vedení rozpočtu poskytnou přesný obraz toho, kam jsou peněžní prostředky investovány. Určitý způsob rozpočtu v dnešní době může být zobrazován také v rámci internetového bankovníctví, kde na základě příjmů a výdajů při platbách kartou lze vyčíslit a graficky znázornit přehled těchto položek. Je důležité mít ovšem na paměti, že do toho nejsou započítávány výdaje a příjmy vynaložené/obdržené v hotovosti. (Kobliner, 2017)

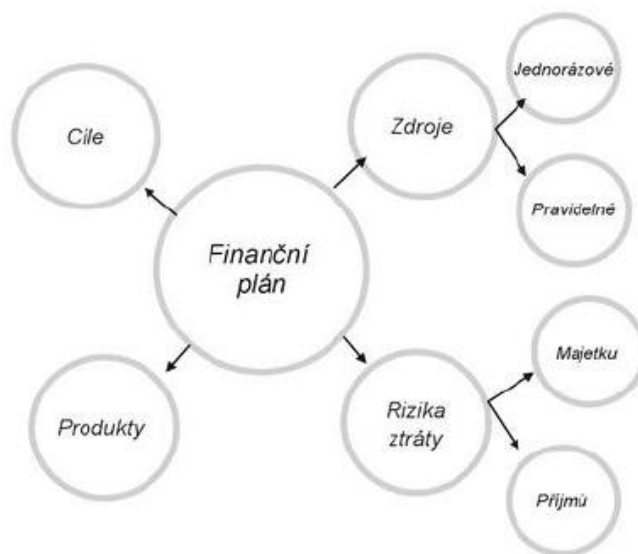
Za zmínku stojí také tři pravidla, která jsou uvedena v knize autora Betha Koblinera. Prvním pravidlem je, že výše splátky dluhu (bez splátky hypotečního úvěru) by měla být menší než 20 % příjmů. Druhým pravidlem je, že by nemělo být měsíčně utraceno více než 30 % z příjmů na pronájem nebo hypotéku a posledním pravidlem je, že nejméně 15 % z příjmů by mělo být ušetřeno každý měsíc. (Kobliner, 2017)

2.3.1 Finanční plán

Mnoho lidí žije způsobem života tzv. „od výplatě k výplatě“ a nevytváří si žádné rozpočty či finanční plány. V situacích, kdy musí zaplatit vyšší peněžní částku v rámci nečekaného výdaje, si poté často půjčují peníze od bank či jiných institucí. Takovým situacím se ale každý člověk může vyhnout, pokud na takové situace bude připraven a bude si vytvářet finanční plán.

Podstatou finančního plánu je uvědomění si cílů, které jsou pro člověka důležité. K cílům jsou poté přiřazovány peněžní prostředky k dosažení těchto cílů. Na začátku sestavování finančního plánu je tedy nutné si uvědomit také zdroje, které jsou k dispozici a které budou přerozdělovány pro dosažení cílů. Plán lze tvořit na koupi nového automobilu, na důchod, dovolenou ale také jen na rezervu pro vykrytí nečekaných výdajů. Podle daných cílů se bude odvíjet také délka daného plánu na konkrétní věc. Cíle mohou být definovány pomocí tří parametrů pro definování cílů. Tyto parametry jsou: CO, KDY a KOLIK KČ. (Srový, Tyl, 2014)

Obrázek 2 Schéma tvorby finančního plánu

Zdroj: Převzato od Syrový, Tyl, 2014, s. 16

Finančním plánem se vytvářejí volné peněžní prostředky, kterými jsou pokryty výpadky příjmů při ztrátě zaměstnání či z důvodu nemoci. V těchto případech může sloužit likvidní rezerva pro financování nečekaných výdajů a není nutné se zadlužovat u banky. Základním doporučením je mít vytvořenou rezervu ve výši 6měsíčních výdajů. (Syrový, Tyl, 2014)

2.4 Finanční produkty

Ve chvíli, kdy člověk začne rozumět svým financím a dokáže je efektivně řídit, se mu začnou hromadit volné finanční prostředky a je zde nabízena otázka, kam tyto volné finanční prostředky vložit, aby bylo zabráněno jejich znehodnocení, nebo jak použít zdroje, aby bylo dosaženo cílů.

2.4.1 Spoření

V rámci spoření jsou ukládány volné peněžní prostředky, které vlastník peněz v současné chvíli nepotřebuje, aby docházelo k většímu zhodnocení peněz, než je tomu na bankovním účtu. Mezi základní typy spoření jsou zařazeny vkladové účty, stavební spoření a doplňkové penzijní spoření.

Stavební spoření je spořením, které je využíváno na výdaje související s bydlením. Typickým znakem je sepsání cílové částky a bývá založeno na nejméně šest let. Tento typ spoření je podporován státem a za splnění předem daných podmínek je přispíváno k našetřené částce. Další výhodou může být možnost využití úvěru ze stavebního spoření s nižšími úroky. Tento úvěr však musí být použit pouze na výdaje týkající se bydlení. Stavební spoření je vnímáno jako velmi bezpečný produkt. Peníze jsou ze zákona pojištěny a jsou dopředu známé výnosy, kterých bude dosaženo. (Srový, Tyl, 2014)

Doplňkové penzijní spoření je typ spoření, který je využíván pro zajištění peněžních prostředků na stáří. Tento typ spoření je také podporován státem a lze zde využít navíc daňových úlev a představuje téměř bezrizikovou dlouhodobou investici. Spoření musí být sjednáno minimálně na dobu pěti let a peněžní prostředky budou k dispozici majiteli v 60 letech. (Srový, Tyl, 2014)

2.4.2 Investice

Investování se definuje jako vzdání se známé současné hodnoty finančních prostředků, abychom v budoucnu získali neznámou hodnotu prostředků. Přitom předpokládáme, že budoucí hodnota bude vyšší. (Srový, Tyl, 2014, s. 53)

Investování je oproti různým typům spoření více rizikovější, ale také v rámci investování lze dosáhnout vyšších výnosů, než je tomu u samotného spoření. Základními pravidly a zásadami u investování je pamatovat na riziko spojené s investicí, nedělat unáhlená rozhodnutí, nedávat všechny peněžní prostředky do jedné formy investice a počítat s neúspěchy.

U investičních produktů jsou sledovány tři důležité parametry: očekávaný výnos (jak moc bude investice výnosná), investiční horizont (za jak dlouho) a riziko (s jakou jistotou výnos bude obdržen). Obecně je stanoveno, že čím vyšší výnos je očekáván, tím vyšší riziko je nutné podstupovat. Základem investování je nákup aktiva, což představuje majetek, který je pořizován s vidinou budoucího výnosu. Příkladem takové investice je nákup nemovitosti, kdy nemovitost je daným aktivem a výnosem z tohoto aktiva je příjem z nájmu. Základními typy investičních příležitostí jsou akcie, státní dluhopisy, podílové fondy, nemovitosti a investování do uměleckých děl a drahých kovů. (Srový, Tyl, 2014)

Akcie je cenný papír vydávaný akciovou společností za účelem získání kapitálu. Při investování do akcií je potřeba určitá znalost investování v této oblasti. Akciový trh je velice nestálý a rychle proměnlivý. Investice do akcií tedy vyžadují přehled na akciovém trhu a velmi dobré odhadnutí okamžiku, kdy akcie přinese největší přínos. Obchodování s akciemi je na burze cenných papírů a často jsou investory najímáni makléři – poradci, kteří sledují vývoj akcií za určitý poplatek.

Státní dluhopis je cenný papír, který je vydáván Ministerstvem financí a představuje jistější typ investice. Stát je zavázán, že dlužnou částku investorovi vyplatí, včetně výnosu v podobě úroku. (Navrátilová, Jiříček, Zlámal, 2013)

Podílový fond je fond spravován investiční společností, která získává prostředky k investování vydáváním a prodejem podílových listů. Investor zakoupením podílového listu poskytne peněžní prostředky do podílového fondu a za předpokladu že jsou prostředky investovány správně, pak hodnota investice roste. (Škvára, 2011)

Investování do uměleckých děl a drahých kovů je typ investování, kdy jsou vloženy peněžní prostředky do aktiva v podobě obrazu, zlata nebo diamantu. Při investování do starožitností a uměleckých děl je nutná velmi dobrá znalost a orientace v dané oblasti, jelikož se na trhu může vyskytovat značné množství padělků. Při investování do drahých kovů jsou nejčastěji investovány peněžní prostředky do zlata, platiny či diamantů. Investice do zlata je brána jako velmi konzervativní a bezpečná investice a je kdykoliv směnitelná do peněžních prostředků. (Škvára, 2011)

2.4.3 Úvěr

Úvěr je typ finančního produktu, u kterého ale není předpokládáno vlastnictví volných peněžních prostředků, nýbrž nedostatek peněžních prostředků. Získání půjčky v dnešní době není nijak složité, dokonce v některých případech není ani vyžadováno navštívení pobočky, ale je dostupné sjednání online. Pokud se lidé ocitnou v situaci, kdy je nezbytné půjčení peněz od instituce, měli by si půjčit finanční prostředky pouze na opravdu nezbytné věci. Půjčka totiž není vůbec levnou záležitostí a souvisí s ní úroky a finanční poplatky za poskytnutí půjčky. Při sjednání úvěru je očekáváno pravidelné splácení předem dohodnuté částky. Každý, kdo je tedy ochoten si sjednat úvěr, by si měl být

jistý, že v budoucnosti bude schopen dluh splácet. Ve společnosti se lze také setkat s pojmem půjčka, které je používáno jako synonymum ke slovu úvěr. Oba tyto pojmy jsou ale vymezeny rozdílně.

Půjčka je poskytnutí prostředků věřitelem (bankou či jinou institucí, ale také jinou fyzickou osobou) za předem dohodnutých podmínek formy splácení, výše úroků nebo jiných odměn. Předmětem půjčky mohou být finanční prostředky, ale také jakýkoli jiný hmotný majetek. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 70)

Úvěr je rovněž poskytnutí prostředků věřitelem, ale na rozdíl od půjčky se u úvěru jedná výhradně o poskytnutí finančních prostředků. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 70)

S úvěry je úzce spjat pojem RPSN, což je zkratka pro roční procentní sazbu nákladů. Touto sazbou je vyjadřováno v procentech, jak drahý úvěr je. V RPSN jsou zahrnuty úroky a poplatky, které souvisí s úvěrem a je povinností všech institucí tuto sazbu uvádět v úvěrové smlouvě. Prostřednictvím RPSN lze posoudit výhodnost úvěru. (Brabec, 2016)

Spotřebitelské úvěry jsou úvěry poskytovány na nákup spotřebního zboží. Tento typ úvěrů je řazen mezi tzv. špatné úvěry z důvodu, že pořizovaná věc z tohoto typu úvěru často ztrácí hodnotu během krátké doby po nákupu. Typickým zbožím, které je financováno z těchto úvěrů, je např. televizor, mobilní telefon aj. Spotřebitelským úvěrem je možné splnění některého z krátkodobých cílů, ale často na úkor cílů dlouhodobých. (Syrův, Tyl, 2014)

Hypoteční úvěr je úvěr, který je využíván pro koupi nemovitosti. Podmínkou tohoto úvěru je zajištění zástavním právem k nemovitosti na území České republiky, což znamená, že u hypotečního úvěru je ručeno nemovitostí vlastní či příbuzných a v situaci nedodržení podmínek úvěru je tato nemovitost zabavena. V minulosti byly hypoteční úvěry poskytovány na 100 % celkové částky, v roce 2019 je to maximálně 90 % z ceny nemovitosti. 10 % z ceny nemovitosti tedy musí být žadatelem o hypoteční úvěr složeno z vlastních prostředků. Hypoteční úvěry jsou hodnoceny jako tzv. dobré úvěry, hodnota nemovitosti je každým rokem vyšší a nedochází ke ztrátě hodnoty. (Banky.cz, 2019)

Americká hypotéka je způsob úvěru mezi klasickým hypotečním úvěrem a spotřebitelským úvěrem. Peníze z americké hypotéky mohou být použity na jakýkoli účel, ale k čerpání tohoto typu úvěru je potřebné zastavit nemovitost ve prospěch věřitele. Nemovitost by měla mít přibližně o třetinu vyšší hodnotu, než je požadovaná částka. Mezi výhody americké hypotéky jsou zařazeny nižší úrokové sazby než u spotřebitelských úvěrů, rozložení splátek na delší dobu a možnost předčasného splacení bez sankcí. Nevýhodou ovšem je zástava nemovitosti a vysoké poplatky za vyřízení hypotéky. (Banky.cz, 2019)

Leasing je způsob pořízení majetku, při kterém musí být kupujícím uhrazena část ceny kupované věci, tzv. akontace. Podmínkou leasingu je, že majitelem kupované věci se člověk stane až v okamžiku splacení celkové hodnoty kupované věci. Po celou dobu splácení tedy není majitelem dané věci. Nejčastější věcí pořizovanou formou leasingu bývají automobily. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

V rámci shrnutí této podkapitoly by bylo dobré uvést, že k získání finančních prostředků lze dojít třemi výše uvedenými způsoby. Jedním ze způsobů je již uvedené spoření, které je nejméně rizikové, ale také nejméně výnosné. Dalším způsobem je investování, v rámci kterého by člověk měl být vždy obezřetný. Dobře zvolená investice může být vodítkem k získání většího obnosu peněz, ale je dobré mít na paměti, že zároveň špatně investované peníze jsou těžko získávány zpět. Třetím způsobem je půjčka. Tento způsob by měl být až poslední možností a člověk by si měl uvědomit jak budoucí splácení bude ovlivňovat jeho budoucí život a v případě problémů se splácením je nutné danou situaci řešit ihned. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

2.5 Informační gramotnost

K dosažení informační gramotnosti musí člověk být schopen rozeznat, kdy informace potřebuje, umět tyto informace vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Pro získání informací je v dnešní době hojně využíván internet, avšak ne všechny zdroje jsou kvalitní a poskytují pravdivé informace.

V rámci informační gramotnosti vznikl projekt eGovernment, jehož cílem je vytvoření optimálních podmínek pro elektronickou komunikaci mezi občany a úřady. Veškerá komunikace je v rámci zachování bezpečné elektronické identity občanů a ochrany osobních

údajů. Smyslem je poskytnutí komplexního řešení napříč všemi agendami, které jsou vykonávány orgány veřejné moci. Do e-Governmentu jsou zařazeny základní registry, Czech Point a datové schránky.

Základní registry vznikly z důvodu zvýšení efektivity práce a nahrazení agend vedených v papírové podobě. Prvním registrem je registr obyvatel, který obsahuje referenční údaje o občanech a cizincích, kteří žijí na území České republiky. Referenčními údaji jsou jméno a příjmení, datum, místo narození, úmrtí, adresa místa pobytu, státní občanství aj. Správcem tohoto registru je Ministerstvo vnitra ČR.

Druhým registrem je registr osob, ve kterém jsou uvedeny základní identifikační údaje o právnických osobách, podnikajících fyzických osobách a orgánech veřejné moci. Správcem je Český statistický úřad.

Další registr je registr práv a povinností, ve kterém jsou obsaženy údaje o vykonávaných agendách a údaje o oprávněných přístupech k údajům v ostatních registrech.

Posledním registrem je registr územní identifikace, adres a nemovitostí, který je využíván k evidenci územního členění státu. Obsahuje informace o stavebních objektech, pozemcích, ulicích, katastrálních územích aj. Správcem je Český úřad zeměměřický a katastrální. (Škvára, 2011)

Czech Point neboli Český Podací Ověřovací a Informační Národní Terminál je místo veřejné správy, které poskytuje občanům komunikaci se státem z jednoho místa. V Czech Pointu je možné získat a ověřit data z veřejných i neveřejných informačních systémů, úřední ověřování dokumentů a listin, převádění písemných dokumentů do elektronické podoby nebo získání informací o průběhu správních řízení.

Mezi nabízené služby patří:

- výpis z Katastru nemovitostí,
- výpis z Veřejného rejstříku,
- výpis z Živnostenského rejstříku,
- výpis z Rejstříku trestů,
- výpis z Rejstříku trestů právnické osoby,
- výpis bodového hodnocení řidiče,

- výpis ověřeného výstupu ze Seznamu kvalifikovaných dodavatelů,
- výpis z Insolvenčního rejstříku aj. (Škvára, 2011)

Datová schránka je nástroj pro komunikaci s orgány veřejné moci. Je to elektronické úložiště, které je používáno k doručování a posílání dokumentů vůči orgánům veřejné moci a je spravováno Ministerstvem vnitra. Datová schránka nefunguje jako e-mailová schránka, nelze tedy přes datovou schránku komunikovat s jednotlivými úředníky či jinými fyzickými osobami. Doručení dokumentů funguje obdobně jako u listovních zásilek, pokud si tedy dokument příjemce nevyzvedne do 10 dnů ode dne přijetí do datové schránky, je tento dokument brán jako doručený. S datovou schránkou také souvisí elektronický podpis. Veškeré odeslané dokumenty musí být označeny zaručeným elektronickým podpisem, který je rovnoprávným ekvivalentem k vlastnoručnímu podpisu. (Škvára, 2011)

2.6 Právní gramotnost

Právní gramotnost souvisí se znalostmi a informacemi v oblasti práva. V rámci finanční gramotnosti se právní gramotnost střetává hlavně v oblasti smluv a při řešení dopadů v rámci exekuce apod.

2.6.1 Smlouvy

Uzavření smlouvy má tři základní podoby: písemně, ústně a konkludentně. Písemná smlouva je klasické uzavření smlouvy a tento typ smlouvy je nejbezpečnější, vůči vymahatelnosti práv a povinností. Ústní uzavření smlouvy je nejčastěji používáno mezi fyzickými osobami, ale tento typ uzavření je velmi riskantní a není doporučován. Konkludentní typ smlouvy, který je typický pro využívání služeb hromadné dopravy, kdy při vstupu občané nepodepisují žádnou smlouvu, ale nástupem do přepravního prostředku uzavírají smlouvu.

Vznik smlouvy začíná vypracováním návrhu smlouvy, která je předložena k náhledu a k připomínkám druhé straně. Druhá strana buď s návrhem smlouvy souhlasí, nebo vznese připomínky. V této fázi má žadatel o půjčku možnost ovlivnit práva a povinnosti, které budou v rámci smlouvy požadovány. Návrh smlouvy nemusí připomínkovat ihned při předložení, ale má právo na prostudování dané smlouvy doma. V případě odmítnutí požadavku o poskytnutí návrhu smlouvy by měl být dlužník obezřetný, jelikož zde vzniká

podezření, že v návrhu smlouvy nemusí být vše tak, jak by mělo. Takovou smlouvu by dlužník nikdy neměl podepsat. V rámci prostudování smlouvy by měl být dlužník obzvlášť obezřetný u odstavců, které jsou na konci smlouvy psány drobným písmem. Právě v těchto odstavcích bývají velmi zásadní náležitosti smlouvy. (Nováková, Sobotka, 2011)

2.6.2 Registry dlužníků

Bankovní registr klientských informací je registr, který je provozován společností Czech Banking Credit Bureau, a. s., a jedná se o společnou externí informační databázi bank, která umožňuje výměnu informací o klientech napříč bankami, které jsou v daném registru zapojeny. Základním obsahem jsou informace o bonitě klienta, důvěryhodnosti a platební morálce. Informace se shromažďují pouze o občanech a podnikatelích. Jsou zde evidovány hypoteční úvěry, úvěry ze stavebního spoření, spotřebitelské úvěry, kreditní karty, kontokorenty a leasingy. Banky se poté na základě zjištěných informací rozhodují, zda žadateli o úvěr bude úvěr schválen. (Škvára, 2011)

Nebankovní registr klientských informací je obdobný registr jako bankovní registr klientských informací, ovšem obsahuje informace o úvěrových produktech klientů leasingových společností, společností poskytující spotřebitelské a další úvěry a faktoringových společností. (Škvára, 2011)

Centrální registr dlužníků je informační systém spravovaný Českou národní bankou. V registru jsou informace o úvěrových závazcích fyzických osob podnikatelů a právnických osob. Neshromažďuje informace o spotřebitelských úvěrech fyzických osob, hypotečních úvěrech fyzických osob, ručitelské závazky klientů a údaje o depozitních účtech. Účastníky centrálního registru dlužníků jsou všechny banky a pobočky zahraničních bank působící na území České republiky a další osoby, je-li to stanoveno zvláštním zákonem. Údaje jsou pravidelně každý měsíc aktualizovány. (Škvára, 2011)

Insolvenční rejstřík je informační systém veřejné správy, který zajišťuje maximální míru publicity insolvenčních řízení a sledování jejich průběhu. Insolvenční rejstřík je zcela veřejný a vyhledávání je možné pomocí identifikačního čísla organizace či podle osobních údajů. (Škvára, 2011)

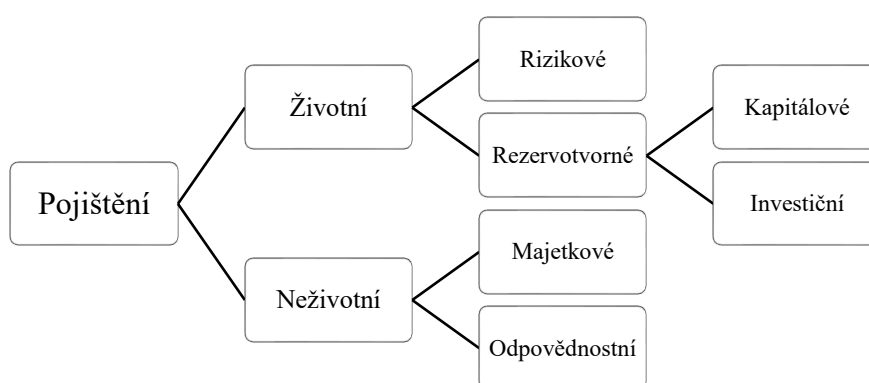
2.7 Rizika a zabezpečení

Rizik, se kterými se lze setkat, je několik a je jimi ohrožen finanční plán a stabilita celé finanční situace. Vždy je dobré myslet na to, zda je zajištěn příjem i v případě nenadálých událostí, kterými by byl ovlivněn pravidelný příjem.

V rámci rizik se lze setkat s pojmy zajištění rizik a pojištění rizik. Zajištění je na základě likvidní rezervy a je spíše pro krátkodobé řešení např. při měsíční pracovní neschopnosti, kdy výpadkem příjmu není ohroženo splácení závazků. K zajištění příjmu lze dojít třemi možnostmi: majetkem, který bude v případě nutnosti prodán, pasivními příjmy (nájemné) a vhodným pojištěním.

Mezi rizika, kterými jsou ovlivněny budoucí cíle, je zařazena například ztráta majetku z důvodu živelní pohromy, požáru či krádeže. Dalším rizikem je ztráta příjmů z důvodu nemoci, ztráty zaměstnání, úmrtí či invalidity a rizikem také může být odpovědnost za škody nebo trvalé následky dětí a náklady spojené s léčbou. Těmito riziky může být velmi výrazně ovlivněna pravidelnost a výše příjmu, stav majetku a výše úspor. Pro zmírnění rizik je využíváno různých typů pojištění. Pojištěním nelze zabránit rizikům, ale lze tím omezit finanční dopad. (Brabec, 2016)

Obrázek 3 Přehled pojištění

Zdroj: vlastní zpracování dle Škvára, 2011

Všechna pojištění jsou založena na stejném principu fungování. Pojistník (majitel pojistky) je zavázán pojišťovně a je zodpovědný za platby pojištění. Pojišťovna poté

ve chvíli pojistné události je zavázána jakožto pojistitel k výplatě pojistného plnění. Platby pojištění jsou odváděny na základě pravidelných měsíčních, čtvrtletních nebo ročních částek. (Kociánová, 2012)

2.7.1 Životní pojištění

Základním smyslem životního pojištění je zajištění rodiny pojištěného v případě neřešitelné finanční situace způsobené úmrtím pojištěného. Pojistná částka životního pojištění by měla být nastavena tak, aby v případě úmrtí byly zajištěny potřeby pozůstalých po určitou dobu. U rodin s malými dětmi je doporučováno nejméně po dobu dvou let. (Brabec, 2016)

Životní pojištění může být rozšířeno o úrazové pojištění, pojištění pro případ nemoci a o pojištění invalidity. Z Obrázku 3 lze vyčíst, že životní pojištění je rozděleno na rizikové a rezervotvorné. U rizikového životního pojištění jsou kryta pouze rizika v případě pojistné události. Rezervotvorné životní pojištění je typ pojištění, u kterého je obsažena spořicí složka a je členěno na kapitálové a investiční. (Brabec, 2016)

U kapitálového životního pojištění se pojišťovna zavazuje zhodnocovat spořicí část určitým minimálním ročním výnosem, který je stanoven v pojistných podmínkách a nazývá se technická úroková míra. (Brabec, 2016, s. 37)

U investičního životního pojištění je tato spořicí část pojišťovnou investována do otevřených podílových fondů, které si klient při uzavření pojistné smlouvy sám zvolí z nabídky pojišťovny. (Brabec, 2016, s. 37)

Preferovány by však měly být spíše rizikové životní pojistky, jelikož pojistka by měla být uzavírána za účelem pojistné ochrany a ne z důvodu investic. U pojistek se spořicí složkou je poté i daleko náročnější změna pojišťovny. (Srový, Tyl, 2014)

2.7.2 Neživotní pojištění

Prvním typem neživotního pojištění je pojištění majetku, pod které je začleněno např. pojištění automobilu, nemovitosti či domácnosti. Toto pojištění je nejrozšířenějším typem pojištění a vyplácená částka je podle podmínek smlouvy buď v nových cenách (hodnota

majetku v době a místě pojistné události) nebo v časových cenách (hodnota pořízení nové věci snížena o opotřebení). (Brabec, 2016)

U havarijního pojištění automobilu jsou kryty škody, které jsou způsobeny havárií, živly a škody v důsledku odcizení vozidla či vandalismus na vozidle. Havarijní pojištění vozidla je dobrovolné a nesouvisí s pojištěním odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla, které je povinné ze zákona.

Pojištěním nemovitosti jsou kryty škody vzniklé v důsledku působení živlů, pádem stromu nebo výbuchem plynu. Pojištění je bráno pouze na stavbu a pevně zabudované předměty. Na pojištění vybavení domácnosti, do kterého spadá nábytek, elektrospotřebiče, oblečení, cennosti aj. se sjednává pojištění domácnosti, ve kterém jsou vykryty škody vzniklé na vybavení a případné krádeže. (Brabec, 2016)

Dalším typem neživotního pojistného produktu je pojištění odpovědnosti, které je zakládáno za účelem krytí povinnosti k náhradě škody způsobené třetí osobě. Do této skupiny pojištění je začleňováno již zmíněné povinné ručení u automobilů. Principem fungování toho pojištění je pokrytí škod, které byly neúmyslně způsobeny na zdraví či majetku. (Kociánová, 2012)

2.8 Ochrana spotřebitele

Ochrana spotřebitele je vymezena dvěma zákony, kterými jsou upravovány vztahy mezi obchodníkem a spotřebitelem. Prvním zákonem je zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele a druhý je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. V případě potíží se lze také obrátit na neziskové organizace, které se zabývají ochranou spotřebitele a jsou jimi nabízeny bezplatné poradny online. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

Při reklamaci výrobků je důležité mít veškeré doklady, které byly k výrobku vystaveny (faktura, záruční list apod.), na kterých je čitelně napsán typ výrobku, cena výrobku a datum koupě. Po sepsání reklamačního protokolu má obchodník podle zákona lhůtu 30 dní pro vyřízení reklamace. Reklamace může být vyřízena opravou výrobku, výměnou za nový výrobek a finančním vyrovnáním. V rámci finančních služeb je proces reklamace ovšem poněkud odlišný. U finančních služeb jsou reklamovány především

naúčtované vyšší poplatky či odcizení finančních prostředků z účtu. Řešení takové reklamace může být pro každou instituci odlišné, ale mělo by být uvedeno na internetových stránkách institucí.

Základní náležitosti podané stížnosti jsou:

- identifikační údaje (adresa, bydliště, telefon, e-mailová adresa),
- přesný popis reklamace a datum podání,
- přiložení dokumentů související s reklamací (výpis z účtu, platební příkaz, smlouva apod.). (Petýrková, Chmelařová, 2011)

Nejčastějším problémem u finančních služeb je riziko vykradení účtu, které je prováděno na základě podvodných e-mailů. E-maily mohou mít podobu phishingu, kdy je podvodník představen jako zástupce dané banky a přesvědčuje klienta, aby z důvodu bezpečnosti a ověření účtu kliknul na daný odkaz. Po kliknutí na odkaz je klient přesměrován na stránku, která je totožná jako stránka internetového bankovníctví. Po vyplnění všech údajů jsou tyto údaje následně odeslány podvodníkovi a ukradeny. Druhý typ e-mailů je nazýván jako „nigerijské dopisy“, ve kterých je adresátovi emailu oznámeno, že se stal dědicem rodinného jmění a je požadováno zaplacení poplatku. Těmto nigerijským dopisům se lze vyhnout tzv. zdravým rozumem. Není doporučováno takové typy e-mailů ani otevírat a rovnou by měly být smazány. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

Pro odhalování takových e-mailů a podvodů na spotřebitele byly zřízeny dozorové instituce. Samotné problémy jsou často řešeny i samotnými institucemi, ale mezi dozorové orgány je zařazena Česká národní banka, Česká obchodní inspekce a Finanční arbitr.

2.8.1 Česká národní banka

Českou národní bankou (dále jen ČNB) je vykonáván dohled nad finančními institucemi a v rámci stížnosti se spotřebitel může na tuto banku obrátit. Nelze ovšem vyhovět stížnosti u instituce, kterou jsou nabízeny finanční služby, ale tato instituce není pod dohledem ČNB. Takovými institucemi jsou například leasingové společnosti a finanční poradci.

Bankou je vykonáván dohled v ochraně spotřebitele v oblastech:

- dodržování zákazu používání nekalých obchodních praktik,
- dodržování zákazu diskriminace spotřebitele,
- dodržování povinností a pravidel ohledně ceny služeb a způsobu stanovení ceny,
- dodržování povinností stanovených občanským zákoníkem ohledně uzavírání smluv o finančních službách uzavíraných na dálku. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

2.8.2 Česká obchodní inspekce

Druhým typem dozorčího orgánu je Česká obchodní inspekce. Touto inspekcí jsou kontrolovány fyzické a právnické osoby, kterými jsou prodávány nebo dodávány výrobky a zboží na trh a poskytovány služby. Českou obchodní inspekcí je poskytována informační a poradenská činnost pro občany na každém pracovišti ve všech pracovních dnech.

Mezi kontrolované náležitosti jsou zařazeny:

- kvalita a jakost výrobků, které jsou prodávány a zdravotní nezávadnost,
- označování výrobků podle předpisů,
- kontrola odpovídajících technických požadavků,
- bezpečnost výrobků,
- nebankovní instituce. (Petýrková, Chmelařová, 2011)

2.8.3 Finanční arbitr

Hlavním posláním finančního arbitra je zajištění rychlého, bezplatného a efektivního vyřizování sporů klientů s institucemi mimosoudní cestou. (Škvára, 2011, s. 155)

Předmětem vyřizovaného sporu může být neoprávněné použití platební karty při platbě nebo neoprávněný převod peněžních prostředků v internetovém bankovníctví. Funkce finančního arbitra je vykonávána nezávisle a nestranně a jedná se o orgán zřízený státem. V kompetencích finančního arbitra ovšem nejsou spory vzniklé mimo členské státy EU a další státy, tvořící Evropský hospodářský prostor. (Škvára, 2011)

2.9 Důsledky finanční ngramotnosti

V této podkapitole budou vymezeny důsledky, které mohou nastat v případě, kdy člověk není finančně vzdělaný a neumí hospodařit s finančními prostředky. V situaci, kdy je člověk nucen si půjčit peníze od příbuzných nebo bankovních či nebankovních institucí, by se měl především realisticky zamyslet nad tím, jak vysokou částku si chce půjčit, jak vysoké splátky bude schopen splácet a za jakých podmínek, aby předcházel situacím, které vedou k exekuci, osobnímu bankrotu či předlužení. Tyto situace jsou vždy výsledkem pouze nesprávného zvážení situací a nedostatečné finanční gramotnosti člověka.

2.9.1 Exekuce

Exekuce je častým jevem, který je následkem neschopnosti splácení zapůjčených peněz od bankovní nebo nebankovní instituce. Začátkem exekuce bývá většinou doručení platebního rozkazu. Platební rozkaz je podáván ze strany věřitele, pokud chce dosáhnout soudním rozhodnutím o peněžním nároku. U platebního rozkazu jsou uvedeny všechny skutečnosti o uzavřené půjčce a vyčísleny sankce za porušení povinností při splácení. (Kuchynková, 2020)

V České republice jsou dva způsoby vymáhání splnění povinnosti. Jedním ze způsobů je soudní výkon rozhodnutí, kde se návrh podává přímo k soudu a věřitel musí konkrétně označit majetek, který chce jako věřitel postihnout. Druhým způsobem je návrh na zahájení exekuce, který je podáván soudnímu exekutorovi a následně předložen exekučnímu soudu. Exekuce je vydána tzv. exekučním příkazem, který umožňuje exekutorovi na základě úředního rozhodnutí zabavit majetek dlužníkovi. Zabavený majetek je poté vydán do dražby a výnos z vydraženého majetku je použit na úhradu dluhu a nákladů na exekuci. Exekuce nemůže být odmítnuta a dlužník je povinen vpustit exekutora do prostor dlužníka. (Navrátilová, Jiříček, Zlámal, 2013) V praxi se také uplatňuje metoda srážkami ze mzdy nebo obstavením bankovního účtu. Exekutor ale musí dlužníkovi ponechat alespoň nezabavitelnou částku, což pro rok 2020 je 6 608 korun. (Petránková, 2020)

2.9.2 Osobní bankrot

Osobní bankrot je způsob zbavení se dluhů, které nemohou být splaceny dlužníkem. Tento typ oddlužení je určen standardně pro fyzické osoby bez dluhů z podnikání. V červnu 2019 byly schváleny nové mírnější podmínky pro osobní bankrot a počet lidí, kteří vstupují

do oddlužení, se tak za rok 2019 téměř zdvojnásobil. Soud umožní vstup do oddlužení osobě, která je schopna po dobu pěti let splácet každý měsíc minimálně 2 200 korun. Dlužník tedy v průběhu pěti let zaplatí 132 tisíc korun. U osob, které mají zvýhodnění, což jsou např. důchodci, invalidé či mládež s dluhy z dětství stačí k oddlužení splatit 79 200 korun v průběhu 3 let. (Kolářová, 2020)

Návrh na osobní bankrot může být zpracován právníkem, akreditovaným poradcem, insolvenčním správcem, exekutorem za poplatek či neziskovou organizací, která je opatřena státní akreditací a nenárokuje si odměnu za provedený úkon. (Mečířová, 2019)

V roce 2019 bylo vyhlášeno 18 493 osobních bankrotů a jednalo se o 42% meziroční nárůst. (CRIF, 2020)

2.9.3 Předlužení

Předlužení je stav, kdy dluhy přesáhnou hodnotu majetku dlužníka a má nejméně 2 věřitele. Nejčastěji k předlužení dochází ve chvílích, kdy jsou dluhy řešeny dalšími půjčkami, v rámci tohoto problému se lze setkat také s pojmem dluhová spirála. Jedním z řešení předlužení může být konsolidace úvěrů. Konsolidace je zažádání nové půjčky, která sloučí všechny předchozí půjčky, a dlužník poté splácí pouze jeden úvěr. Nejčastěji předlužení postihuje sociálně a ekonomicky slabší obyvatelstvo a mezi příčiny lze zařadit vnější důvody (např. postupy nebankovních subjektů) a vnitřní důvody (např. špatné hospodaření s rozpočtem).

Mezi nejvíce ohrožené skupiny lidí z hlediska předlužení jsou zařazeny:

- osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách,
- rodiče samoživitelé a rodiny s jedním příjmem,
- nezaměstnaní,
- vězni,
- lidé dlouhodobě nemocní,
- osoby se zdravotním postižením,
- mladí lidé po ukončení ústavní výchovy a náhradní rodinné péče,
- lidé s nízkými příjmy a vysokými životními náklady aj. (Dvořáková, Smrčka, 2011)

2.10 Finanční vzdělávání

Finanční vzdělávání v České republice se výrazně začalo řešit v roce 2007, kdy byly vydány první standardy finanční gramotnosti, které stanovovaly určitou úroveň finanční gramotnosti pro různé cílové skupiny. Implementace těchto standardů proběhla u středních škol již v roce 2007, u základních škol byla implementace do rámcových vzdělávacích programů v letech 2012–2013. Před rokem 2007 bylo možné najít některé prvky finanční gramotnosti ve školních osnovách. Problematika ovšem nebyla rozebírána nijak podrobně a jednalo se spíše o dílčí oblasti. V rámci matematiky se žáci setkali s úrokovými počty a významný rozdíl v rámci středních škol byl mezi středními školami s ekonomickým zaměřením a středními školami jiného neekonomického zaměření. (Dvořáková, Smrčka, 2011)

Pro podporu finanční gramotnosti ve školách, ale i celé veřejnosti se začaly v České republice zakládat různé instituce a projekty, jejichž cílem je zvýšit povědomí o finanční gramotnosti a hospodaření s penězi. V národní strategii finančního vzdělávání, kterou vydalo Ministerstvo financí České republiky, jsou vymezeny 3 principy, které souvisí s finančním vzděláváním. Těmito principy jsou:

- princip obecnosti – projekty finančního vzdělávání by měly svým charakterem zvyšovat úroveň finanční gramotnosti bez propagace konkrétních produktů a služeb,
- princip odbornosti – pro úspěšné a správné šíření finanční gramotnosti je nutný odborný obsah a odborná úroveň vzdělavatelů,
- princip zacílení – projekty by měly být jasně vymezeny pro cílové skupiny a na základě dané skupiny by se měly využívat vhodné informační kanály. (Národní strategie finančního vzdělávání, 2010)

Finanční vzdělávání je rozděleno do dvou pilířů za účelem pokrytí celé populace. V prvním pilíři je začleněno finanční vzdělávání žáků v počátečním vzdělávání, do kterého patří vzdělávání na základních a středních školách. Druhý pilíř je zaměřen na finanční vzdělávání dospělé populace, tedy spotřebitele finančních produktů a služeb. Finanční vzdělávání dospělých by mělo být zajišťováno prostřednictvím profesních sdružení

finančních institucí, sdružení spotřebitelů a subjektů veřejné správy. (Národní strategie finančního vzdělávání, 2010)

Od roku 2020 stát mění přístup k výuce finanční gramotnosti a chce ji nově zacílit také na seniory, nezaměstnané a na lidi z vyloučených lokalit. Do kurzů chce zapojit policisty a sociální pracovníky. Ministerstvo financí také plánuje aktualizaci dokumentu Národní strategie finančního vzdělávání. (Česká televize, 2019)

2.10.1 Finanční gramotnost do škol

Projekt Finanční gramotnost do škol je zaštiťován společností Yourchance o. p. s. a byl založen v roce 2012. Cílem projektu je zavedení principů finanční gramotnosti do základních a středních škol. Součástí projektu je zaškolení do problematiky nejen samotných žáků, ale také rozvíjení učitelů. Samotná výuka využívá moderní technologie a interaktivní formu výuky. Příkladem může být soutěž „Rozpočti si to!“, která by měla rozvíjet finanční gramotnost u žáků základních a středních škol a funguje již od roku 2013. Projekt je akreditován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a je do něj zapojeno kolem 200 škol. (Zámečník, Poláková, Škopková, 2018)

2.10.2 Standard finanční gramotnosti

Z důvodu povinné výuky finanční gramotnosti, ke které nebyly vytvořeny žádné vzdělávací osnovy, byl v roce 2007 zaveden standard finanční gramotnosti, jehož cílem bylo sjednocení vzdělávací osnovy, kterou si do té doby každá škola tvořila podle vlastního přístupu. Standard byl vytvořen Ministerstvem financí České republiky, ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Tento standard je cílen na výuku na základních a středních školách. Ve standardu jsou vymezeny základní znalosti pro jednotlivé stupně vzdělávacího systému a jsou rozděleny do okruhů. V roce 2017 byl standard aktualizován a došlo k posílení oblastí bezhotovostního placení, ochrany osobních údajů, kritického posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu aj. Východisky pro revizi byl standard z roku 2007, standardy OECD/INFE, slovenský standard, nové události na finančním trhu, vyspělost žáků a zkušenosti s výukou finanční gramotnosti. Jednotlivé probírané okruhy jsou nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti a schodek rozpočtu domácnosti. Výsledkem po absolvování výuky by mělo být řešení finančních problémů včas, přehled o příjmech

a výdajích, vytváření rezerv, včasné splácení dluhů aj. (Zámečník, Poláková, Škopková, 2018)

Jednotlivé znalosti, které by žáci měli získat na základě implementace standardů finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů na základních a středních školách, jsou uvedeny v následujících tabulkách podle okruhů.

Tabulka 1 Přehled znalostí 1. okruhu standardu finanční gramotnosti

1. okruh – Nakupování a placení		
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	Střední škola
- hotovostní a bezhotovostní používání peněz - odhadnutí a zkontrolování ceny nákupu - žák dovede při nákupu srovnat zboží podle ceny	- vysvětlení stanovení ceny podle nákladů/poptávky/konkurence - schopnost vyreklamování zboží či služby a znalost institucí na které se lze obrátit v případě sporu - popsání vlivu inflace na hodnotu peněz - vymezení výhod a nevýhod bezhotovostního placení - schopnost odlišit debetní a kreditní kartu - žák dokáže kontrolovat pohyb prostředků na účtu	- žák zvládá problematiku ohledně dokladů a smluv - dokáže vyvodit důsledky neznalosti smlouvy - schopnost vybrat vhodný způsob placení a vybrat vhodnou možnost směny cizí měny - schopnost vysvětlit vliv inflace na příjmy, vklady a úvěry - navrhnout, jak se proti inflaci chránit

Zdroj: vlastní zpracování dle Standard finanční gramotnosti, 2017

Tabulka 2 Přehled znalostí 2. okruhu standardu finanční gramotnosti

2. okruh – Hospodaření domácnosti		
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	Střední škola
- schopnost porovnání potřeb a přání s finančními možnostmi - schopnost sestavení jednoduchého rozpočtu a rozlišení přebytkového, vyrovnaného či schodkového rozpočtu - schopnost uvedení příkladů na zvýšení příjmů či snížení výdajů	- schopnost sestavení rozpočtu jednotlivce a domácnosti - odlišení čistého a hrubého příjmu - odlišení pravidelných, nepravidelných a jednorázových příjmů/výdajů - schopnost porovnání majetku a závazků domácnosti v bilanci - schopnost charakterizování jednotlivých finančních produktů a využití produktů - vypočtení jednoduchého úročení a popsání principu složeného úročení - charakteristika úroku a poplatků + vliv na cenu u finančních produktů - porovnání finančních produktů (riziko, výnos, likvidita)	- prohlubování úrovně získaných znalostí ze základní školy

Zdroj: vlastní zpracování dle Standard finanční gramotnosti, 2017

Tabulka 3 Přehled znalostí 3. okruhu standardu finanční gramotnosti

3. okruh – Přebytek rozpočtu domácnosti		
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	Střední škola
- schopnost vysvětlení důležitosti spoření a uvedení příkladů, jak spořit	- schopnost odlišení spotřeby, úspor a investic - navrhnutí řešení přebytku rozpočtu - schopnost odlišení druhů pojištění - schopnost navrhnutí vhodného využití pojištění na příkladu	- výběr vhodného spoření a vypočtení doby spoření na určitý účel - schopnost posouzení různých druhů investic - schopnost výběru vhodného druhu pojištění a uvedení příkladů povinných pojištění - popsání možností zabezpečení na stáří

Zdroj: vlastní zpracování dle Standard finanční gramotnosti, 2017

Tabulka 4 Přehled znalostí 4. okruhu standardu finanční gramotnosti

4. okruh – Schodek rozpočtu domácnosti		
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	Střední škola
- objasnění vzniku dluhů a nutnosti placení dluhů - objasnění rizik půjček a uvedení příkladu, jak lze půjčit finanční prostředky	- schopnost vyřešení schodku rozpočtu domácnosti - schopnost odlišení situací, které jsou vhodné a nevhodné pro půjčení finančních prostředků - schopnost porovnání nabídky úvěrů - vysvětlení postupu získání úvěru a posouzení schopnosti splácení - vysvětlení příčin a důsledků nesplácení dluhu a postupu vymáhání dluhu - schopnost navrhnutí řešení zadlužení a předlužení	- vysvětlení způsobů stanovení úrokových sazeb a RPSN - schopnost vybrání nejvhodnějšího úvěru v příkladu - schopnost posouzení úvěruschopnosti a možností zajištění úvěru - navrhnutí řešení předlužení - vysvětlení důsledků oddlužení

Zdroj: vlastní zpracování dle Standard finanční gramotnosti, 2017

2.10.3 Finanční gramotnost a OECD

Důležitostí znalosti finanční gramatiky se zabývá také Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), kterou byl vytvořen dokument „Rámec základních kompetencí finanční gramotnosti pro mladé“ ve věku od 15 let do 18 let. V tomto dokumentu jsou oproti standardu finanční gramotnosti okruhy peníze a transakce, plánování a řízení financí, riziko a výnos a finanční prostředí. OECD vydalo také rámec základních kompetencí finanční gramotnosti pro dospělé. (Zámečník, Poláková, Škopková, 2018)

OECD vymezilo v oblasti finančního vzdělávání tři hlavní pilíře, o které se opírá:

1. pilíř souvisí s publikováním hlavních výstupů mezinárodního výzkumu v oblasti finančního vzdělávání a finanční gramotnosti.
2. pilíř vydává doporučení a poskytuje informace podstatných pro finanční vzdělávání v oblasti soukromých penzijních systémů, pojištění a v oblasti půjček a úvěrů.
3. pilíř vymezuje mezinárodní spolupráci, která souvisí s pořádáním konferencí a založením mezinárodní sítě finančního vzdělávání pro experty z veřejného sektoru. Mezinárodní spolupráce je důležitým prvkem aktivit OECD a na základě této spolupráce vznikly také pracovní skupiny pro jednotlivé problémové okruhy zabývající se tématy finančního vzdělávání. (Dvořáková, Smrčka, 2011)

V rámci OECD také vzniká šetření PISA, což je mezinárodní šetření žáků, do kterého se Česká republika zapojila již v roce 2000. Toto šetření je zaměřeno na zjišťování přírodovědné, čtenářské a matematické gramotnosti patnáctiletých žáků a je prováděno v devítiletém cyklu. Testování je navrženo tak, aby výsledky poskytovaly tvůrcům školské politiky důležité informace a pro účel mezinárodního srovnávání. Testování od roku 2015 je prováděno elektronickou formou a do celkového šetření bývá zařazen test inovativní nebo experimentální domény, do kterého spadá například finanční gramotnost. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019)

Poslední testování PISA proběhlo v roce 2018 a bylo zaměřeno na čtenářskou gramotnost. Zúčastnilo se ho celkem 79 zemí a Česká republika skončila ve čtenářské gramotnosti na 25. místě, v matematické na 22. místě a v přírodovědné na 21. místě. Na prvním místě se umístilo Estonsko. Mezinárodní šetření PISA zaměřené na finanční gramotnost proběhlo v roce 2012 a bylo do něj zahrnuto celkem 18 zemí. Česká republika se v průměrných výsledcích umístila na 6. místě a tyto výsledky byly statisticky srovnatelné s výsledky žáků z Nového Zélandu či Polska. Na prvním místě se umístili žáci ze Šanghaje. (Palečková, Řezáčová, Tomášek, 2014)

Organizací OECD byla také porovnávána finanční gramotnost dospělých. Měření finanční gramotnosti probíhalo v letech 2015 a 2016 a zúčastnilo se ho 30 zemí.

Dotazovaným lidem bylo 18–79 let a skladba dotazníku byla členěna na tři části – finanční znalosti, finanční chování a postoje k finančním otázkám. Česká republika se umístila na 19.–20. místě společně s Jordánskem. Nejvyšší počet bodů získala Francie a nejméně Polsko. V první části, která obsahovala otázky na finanční znalosti bylo považováno za dobrou úroveň získání alespoň 5 bodů z celkových 7. V průměru tuto úroveň dosáhlo 56 % zemí, Česká republika získala 52 % a celkem 10 % dotazovaných lidí v ČR ohodnotilo vlastní finanční úroveň jako velmi nízkou a 48 % dotazovaných nezískalo ani požadovaných 5 bodů. V druhé části bylo v rámci dobré úrovně požadováno alespoň 6 bodů z celkových 9. V této části bylo mimo jiného zjištěno, že celkem 60 % dotazovaných nesestavuje domácí rozpočet, v rámci České republiky 40 %. A v poslední části bylo potřebné získat alespoň 3 body z celkových 5. V České republice jsou nejběžnějším finančním produktem běžné účty, pojištění, spořicí a důchodové produkty. (Proč se finančně vzdělávat?, 2017)

V rámci pouze České republiky je prováděno testování finanční gramotnosti Českou bankovní asociací. Poslední testování se uskutečnilo v roce 2019 a index finanční gramotnosti dosáhl 57 %, což je o 1 % více než v roce 2018. Průzkumu se zúčastnilo 1 087 respondentů starších 18 let a test na finanční gramotnost byl vypracován Českou bankovní asociací, společností CEFIG, společností „Finanční gramotnost do škol“ a Poradnou při finanční tísní. Dotazník obsahoval 11 otázek. Oproti předchozím letům nebyl významný rozdíl mezi znalostmi starší a mladší generace, ale míra úspěšnosti byla odvíjena od dosaženého vzdělání. (Česká bankovní asociace, 2019)

2.11 Faktory ovlivňující finanční gramotnost

Finanční gramotnost je ovlivňována mnoha faktory, mezi základní faktory by se dal zařadit demografický vývoj, politický vývoj, ekonomický vývoj, ale důležitou roli tam má také rodina, vzdělání, zaměstnání a prostředí, ve kterém člověk žije.

Rodina je prvním faktorem, který ovlivňuje základy finanční gramotnosti již od úplného začátku. Rodiče by měli výchovou učit děti základům finanční gramotnosti přes hospodaření s kapesným a seznamovat je s důsledky, jaké mohou nastat, pokud své kapesné ihned utratí za jednu věc. Funkce kapesného by měla v dětech vzbudit zodpovědný přístup k financím a částka kapesného by měla být úměrná k věku a potřebám dítěte. Výše kapesného by se podle odborníků měla pohybovat spíše v menších částkách ve výši dvou

až tří set korun. Tyto znalosti a dovednosti by pak měly být prohloubeny na základních a středních školách v rámci standardů finanční gramotnosti. Veronika Kalátová, expertka na finanční poradenství, vymezila 10 rad pro rodiče, jak naučit děti zacházet s penězi.

1. Naučit děti hospodařit – nastavení pravidel, jejichž cílem bude takové zacházení s kapesným, které jim vydrží po celý měsíc.
2. Pocit důležitosti a dospělosti – spočívá v tom, že se dětem ukážou všechny náklady, které mohou platit z kapesného a přenesou se tak i určitá zodpovědnost.
3. Naučit děti šetřit – tím, že děti budou ze svého kapesného odkládat určitou část na věci, které by si rádi pořídili, se budou zároveň učit návyku k vytváření rezerv na nenadálé situace.
4. Zabezpečení úspor – vysvětlení, že držet peníze doma není bezpečné z důvodu krádeže apod.
5. Zavedení dětského účtu – bankami jsou nabízeny tzv. „dětské účty“, které často jsou vedeny zdarma a souvisí s nimi zvýhodněné služby k danému účtu.
6. Kontrola – rodiče by do určitého věku stále měli průběžně kontrolovat zůstatek na účtu. U dětského účtu bývá kontrola povolena do věku 15 let dítěte.
7. Hospodaření s účtem – rodiče by měli nechat dítě hospodařit s elektronickými penězi v rámci výběrů a vkladů peněz.
8. Vysvětlení pojmu úrok.
9. Vysvětlení, jak funguje platební karta – vysvětlení limitů na kartě a používání platební karty.
10. Speciální dárek „do života“ – u tohoto bodu autorka vysvětluje, že založení účtu, získání platební karty a porozumění pravidlům spojených s danými finančními prostředky jsou důležitým momentem v dětství, který dál ovlivňuje a určuje, jak se bude odvíjet finanční kompetence dítěte v dospělosti. (Ginterová, 2019)

Největší vliv po rodině by měla mít základní škola, jelikož v České republice je zavedena povinná školní docházka, tak by se od roku 2013 měli na základní škole setkat se základními pojmy finanční gramotnosti všichni školáci. Po absolvování základní školní docházky by žáci měli mimo jiného rozpoznat nekalé obchodní praktiky, popsat výhody či rizika bezhotovostního placení, sestavit rozpočet, dokázat vypočítat jednoduché úročení a vysvětlit, jak se vyvarovat předlužení.

Vliv střední školy na finanční vzdělávání by měl být po základní škole dalším krokem k prohloubení znalostí. Finanční gramotnost na středních školách je zavedena již od roku 2007. Ze standardů finanční gramotnosti vyplývá, že žáci středních škol by měli být v průběhu čtyř let seznámeny s okruhy, které se zabývají nakupováním a placením, hospodařením domácnosti a s přebytkem a schodkem v rozpočtu. Žáci by měli být schopni vyznat se v dokladech a smlouvách, vybrat vhodnou možnost směny cizí měny, vysvětlit vliv inflace u příjmů, vkladů a úvěrů. V rámci přebytku vybrat vhodné spoření, pojištění a orientovat se v možnostech zabezpečení na stáří, rozeznat pojmy úroková sazba a RPSN, vybrat nejvhodnější úvěr a žák by měl být schopen vyřešit důsledky nesplacení úvěru.

Dalším důležitým faktorem je také vzdělání a výše příjmu. Při výzkumech finanční gramotnosti v České republice se lépe umísťovali lidé s vyšším příjmem, oproti lidem s nižším příjmem. V rámci vzdělání měli vysokoškoláci dvakrát vyšší skóre než lidé se základním vzděláním. Zjištěním také bylo, že faktor ovlivňující finanční gramotnost je rodinný stav a pracovní status. Manželé, či partneři v jedné domácnosti vycházejí s financemi mnohem lépe a v rámci pracovního statusu měly lepší skóre osoby samostatně výdělečně činné než lidé v placeném zaměstnání. (Havlígerová, 2016)

3 Praktická část

Praktická část diplomové práce se bude zabývat porovnáním finanční gramotnosti u žáků střední školy. Šetření bude probíhat u 1.–4. ročníků vybraných oborů. Pro zjištění finanční gramotnosti bude zvolen kvantitativní výzkum a data potřebná k tomuto výzkumu budou získána prostřednictvím dotazníkového šetření.

Kvantitativní výzkum vychází z matematicko-statistických metod. Zabývá se získáváním údajů o četnosti výskytu určitého jevu a vztahy mezi jevy. Metody, které patří do kvantitativního výzkumu, jsou:

- pozorování,
- dotazování,
- studium dokumentů – obsahová analýza. (Linderová, Scholz, Munduch, 2016)

3.1 Realizace a průběh dotazníkového šetření

Jak již bylo uvedeno výše, data pro vyhodnocení práce budou získána pomocí dotazníkového šetření. Mezi druhy standardizovaného dotazování patří písemné a osobní dotazování. Písemné dotazování je jedna z nejpoužívanějších metod kvantitativního výzkumu při sběru primárních dat. Tato metoda není časově, organizačně a finančně tolik náročná jako osobní dotazování a má také výhodu, že dotazovaní respondenti zůstávají v anonymitě.

Dotazníkové šetření proběhlo v lednu 2020 na nejmenované střední škole ve Středočeském kraji po dohodě s panem ředitelem dané školy. Dotazování byli žáci 1.–4. ročníku tří maturitních oborů a dotazník byl mezi žáky rozdán v tištěné podobě. Celkem bylo předáno 160 dotazníků, ovšem dotazníkového šetření se zúčastnilo 149 žáků z důvodu absence ve škole.

V úvodu dotazníku byli žáci seznámeni s účelem dotazníku a s instrukcemi k vyplnění. Dále následovaly samostatné otázky. Dotazník obsahoval celkem 11 otázek rozdělených do dvou částí a v úvodu dotazníku byly položeny dvě doplňující otázky navíc. První dvě otázky se žáků dotazovaly na ročník a obor studia. Na základě těchto dvou otázek byli žáci rozděleni mezi ročníky a obory z důvodu vyhodnocení dat. V části „Osobní finance“ byly

pokládány otázky týkající se kapesného a zda žáci využívají nějaké bankovní produkty. Tato část bude vyhodnocena pouze mezi ročníky bez ohledu na obor. Druhá část „Znalostní test“ už byla zaměřena na znalosti z oblasti financí a žáci zde měli vybrat u každé otázky pouze jednu správnou odpověď. Tato znalostní část již bude vyhodnocena mezi ročníky a vybranými obory. Celková podoba dotazníku tak, jak byla předložena žákům, je uvedena v příloze diplomové práce.

Střední škola, na které probíhalo dotazníkové šetření, je státní střední odborná škola, zřizovaná Středočeským krajem. Na škole je celkem šest maturitních oborů – Ekonomika a podnikání, Informační technologie, Strojírenství, Analýza potravin, Ekologie a životní prostředí a Veterinářství. Součástí jsou ale také učební obory Elektromechanik, Nástrojař, Zámečník a nástavbové obory Podnikání a Provozní technika. Škola má navázané spolupráce s firmami ve Středočeském kraji, které poté nabízejí žákům různé praxe, soutěže či brigády a je také cvičnou školou České zemědělské univerzity v Praze pro pedagogickou praxi. V minulých letech střední škola získala čtyřikrát po sobě ocenění Klubu zaměstnavatelů ve Středočeském kraji. Škola je vybavena moderními technologiemi a zajišťuje pro žáky různé zahraniční zájezdy, nabízí přípravné kurzy na přijímací řízení, certifikát CISCO aj. Pro účely dotazníkového šetření byli vybráni žáci oborů Ekonomika a podnikání, Informační technologie a Strojírenství.

3.1.1 Předpoklady výzkumu

První předpoklad bude vycházet z toho, že žáci vyšších ročníků budou mít lepší znalosti v dané problematice. První předpoklad byl tedy definována jako: „Žáci čtvrtého ročníku mají větší znalosti v problematice než žáci prvního ročníku.“.

Druhý předpoklad vychází z toho, že žáci oboru Ekonomika a podnikání by měli mít lepší znalost problematiky související s finanční gramotností, z důvodu většího počtu vyučovacích hodin zaměřených na ekonomické vzdělání oproti ostatním oborům. Druhý předpoklad tedy zní: „Žáci oboru Ekonomika a podnikání mají lepší znalosti než žáci ostatních neekonomických oborů.“.

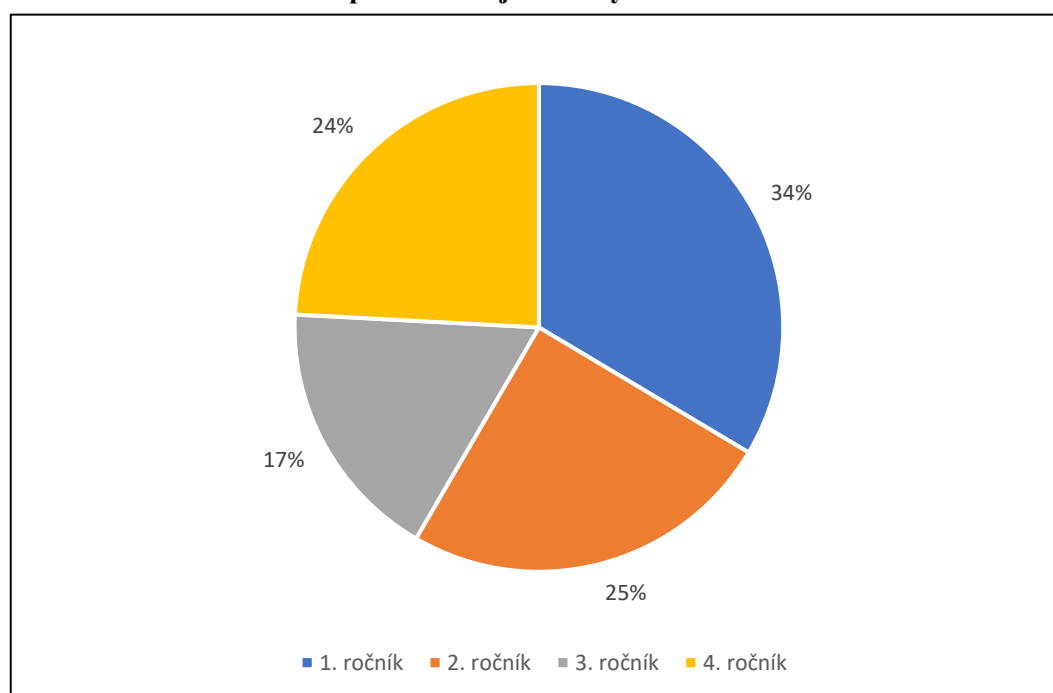
Třetí předpoklad souvisí s otázkou číslo 2 a zní „Alespoň 50 % celkového počtu žáků se snaží z kapesného něco ušetřit.“.

3.2 Výsledky dotazníkového šetření

Vyhodnocování dotazníků probíhalo tak, že získaná data z tištěných dotazníků byla přepsána do softwaru MS Excel. V tomto softwaru poté byly prováděny všechny další výpočty a vytvářeny grafy pro přehlednější znázornění.

Jak již bylo uvedeno, dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 149 žáků. V prvním ročníku bylo celkem 50 žáků, ve druhém ročníku 37 žáků, ve třetím ročníku 26 žáků a ve čtvrtém ročníku 36 žáků. Těchto 149 žáků bylo celkem ze tří různých oborů. Nejpočetnějším oborem byl obor Informační technologie s počtem 70 žáků, poté Strojírenství s 43 žáky a Ekonomika a podnikání s 36 žáky.

Graf 1 Procentuální zastoupení žáků v jednotlivých ročnících

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

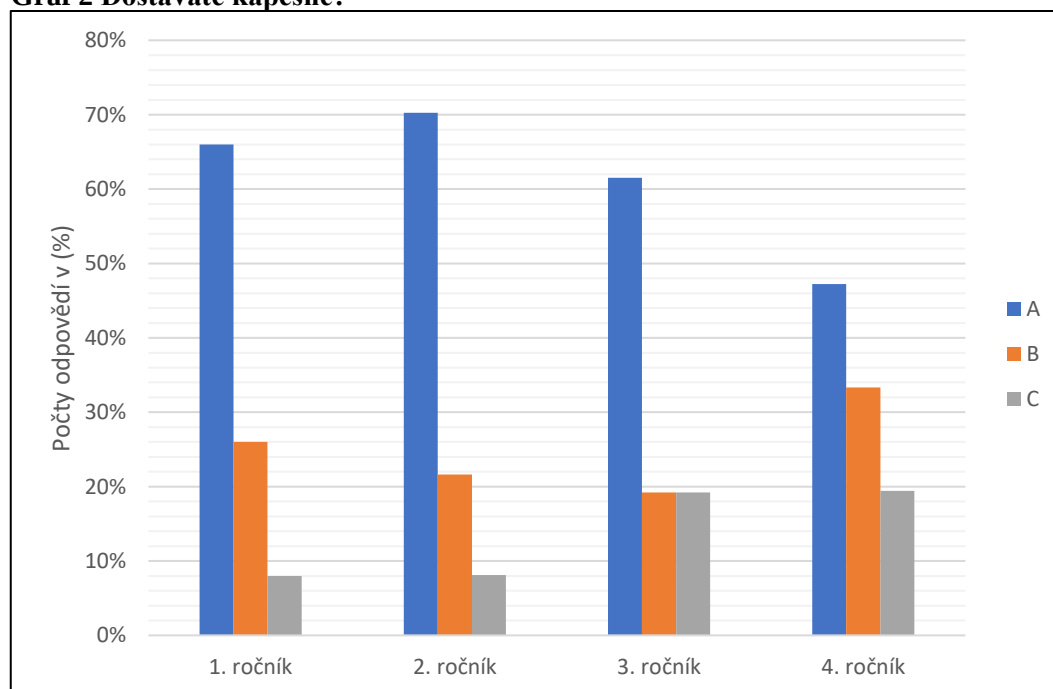
3.2.1 První část dotazníkového šetření – Osobní finance

První část dotazníkového šetření zahrnovala otázky týkající se kapesného a bankovních produktů. Tato část byla vyhodnocována pouze mezi ročníky bez rozdílu oboru.

Otázka č. 1 Dostáváte kapesné?

- a) Ano, pravidelně (každý měsíc/týden).
- b) Ano, příležitostně.
- c) Nedostávám kapesné.

Graf 2 Dostáváte kapesné?

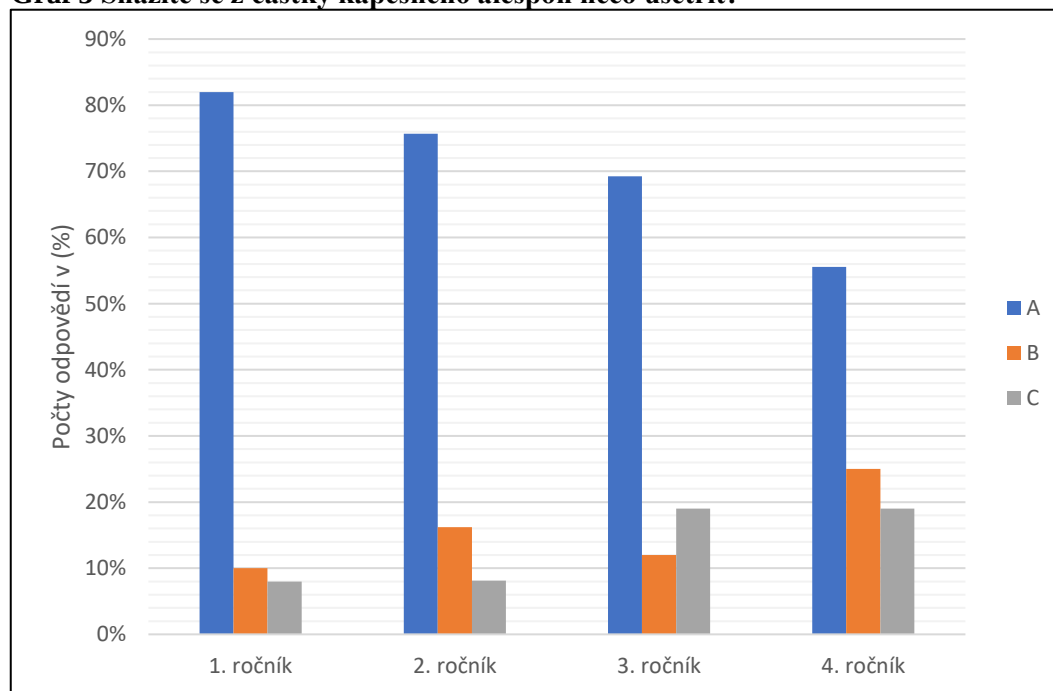
Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Z Grafu 2 je patrné, že v prvním, druhém a třetím ročníku dostává více než 60 % žáků kapesné v pravidelném časovém úseku. Ve čtvrtém ročníku ovšem pravidelné kapesné dostává pouze 47,22 % (17 žáků) a 33,33 % (12 žáků) čtvrtého ročníku dostává finanční prostředky pouze příležitostně. Z celkového počtu 149 žáků pouze 19 žáků nedostává kapesné vůbec. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, konkrétně v podkapitole 2.11 Faktory ovlivňující finanční gramotnost, žáci by měli dostávat alespoň nějakou výši kapesného, díky kterému získají větší povědomí o zacházení s penězi a následcích, pokud s kapesným nevyjdou.

Otázka č. 2 Snažíte se z částky kapesného alespoň něco ušetřit?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nedostávám kapesné.

Graf 3 Snažíte se z částky kapesného alespoň něco ušetřit?

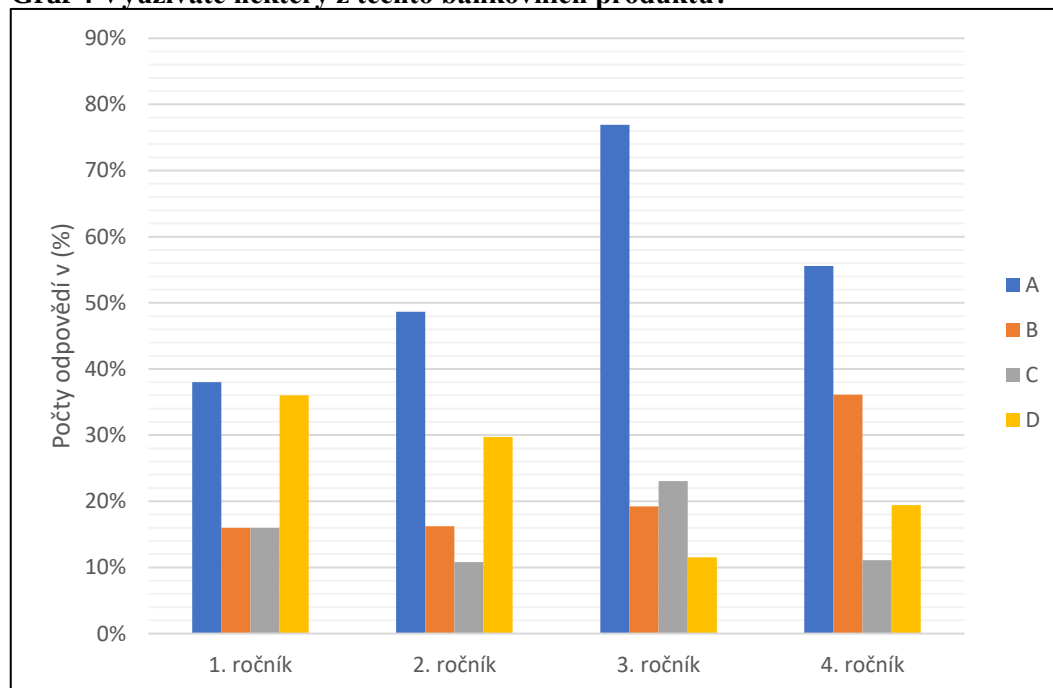
Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Otázka navazuje na předchozí první otázku. Předpokládalo se, že většina žáků bude dostávat kapesné od svých rodičů. Další otázkou tedy bylo, zda si z daného kapesného snaží alespoň něco ušetřit. Výsledek byl celkem pozitivní a dopadl tak, že většina žáků 72 % (107 žáků) se snaží ze svého kapesného, které dostává od rodičů, ušetřit nějakou částku. 15 % (23 žáků) z částky kapesného nic nešetří a zbytek tedy 13 % (19 žáků) jsou ti, co nedostávají vůbec žádné kapesné. V rámci ročníků je nejvyšší počet žáků, kteří se nesnaží šetřit ve 4. ročníku ve výši 25 % (9 žáků). Žáci by si měli uvědomit, že umění spořit z vlastních finančních prostředků je pro budoucnost velmi dobrá predispozice, hlavně u žáků čtvrtých ročníků, kteří neplánují pokračovat dále ve studiu, ale budou zaměstnáni a bude jim tedy vyplácena měsíčně určitá finanční částka za odvedenou práci. Z této částky by si určitě měli odkládat na budoucí rezervy.

Otázka č. 3 – Využíváte některý z těchto bankovních produktů?

- a) Studentský účet
- b) Spořicí účet
- c) Stavební spoření
- d) Nemám žádný účet

Graf 4 Využíváte některý z těchto bankovních produktů?

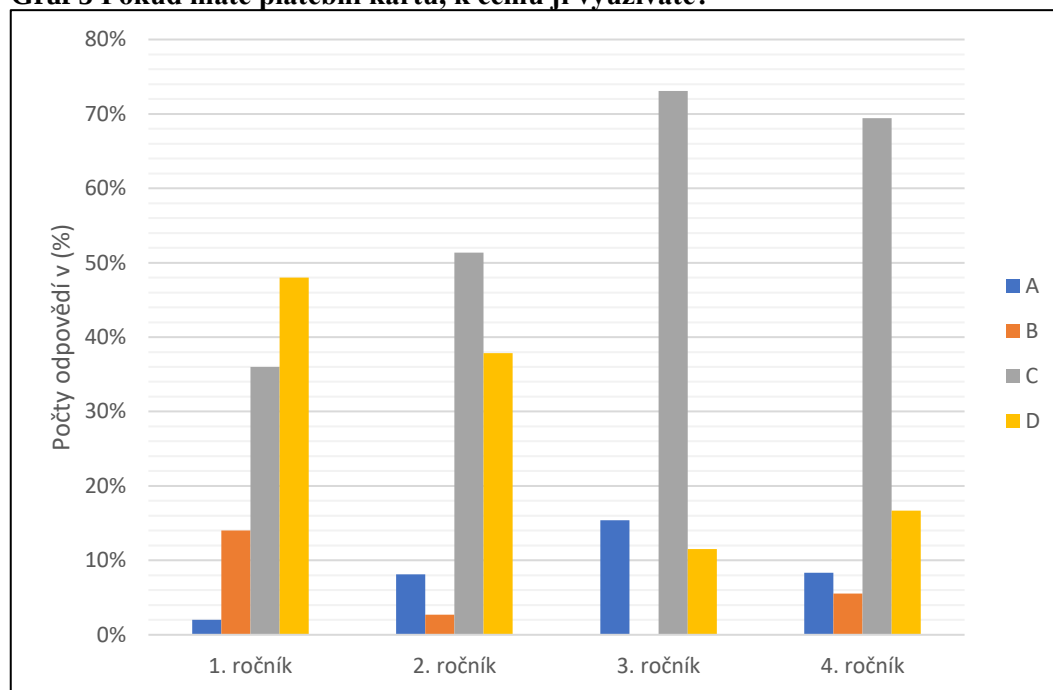
Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Na otázku, zda žáci využívají některý z bankovních účtů, polovina žáků z celkového počtu odpověděla, že využívá studentského účtu, konkrétně 52 % (77 žáků). Odpověď b) Spořicí účet zvolilo celkem 21 % (32 žáků), za c) Stavební spoření uvedlo 11 % (22 žáků) a 19 % (39 žáků) nemá zřízený žádný účet. V prvním ročníku 38 % (19 žáků) má zřízený studentský účet, ale oproti tomu 36 % (18 žáků) vůbec žádný účet zřízený nemá, což je zároveň největší počet napříč všemi ročníky. Ve třetím ročníku bylo nejvíce žáků se studentským účtem a zároveň nejméně žáků (pouze 3 žáci), kteří studentský účet vůbec nemají, ve čtvrtém ročníku toto číslo bylo o něco vyšší, ale pouze o 4 žáky, tedy celkem 7 žáků čtvrtých ročníků nemělo založený účet. Dalo by se z toho vyvodit tedy to, že s přibývajícím věkem stoupá potřeba založení některého z bankovních účtů, a právě studentský účet, který může mít žák až do svých 26 let, je vhodnou volbou, jelikož s ním souvisí i některé výhody, jako je například vedení účtu zdarma, což u typického běžného účtu nemusí vždy být.

Otázka č. 4 – Pokud máte platební kartu, k čemu ji využíváte?

- a) Pouze k výběrům hotovosti v bankomatu.
- b) Pouze k placení v obchodě.
- c) K placení v obchodě a k výběrům hotovosti v bankomatu.
- d) Platební kartu nemám.

Graf 5 Pokud máte platební kartu, k čemu ji využíváte?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Nejčastější odpověď žáků na otázku směřující na způsob využívání platební karty byla za c) K placení v obchodě a k výběrům hotovosti v bankomatu, konkrétně tuto odpověď uvedlo 54 % (81 žáků). Druhou nejčastější odpovědí, která byla zastoupena 17 % (47 žáků) bylo, že žáci platební kartu vůbec nemají. 8 % (11 žáků) využívá platební kartu pouze k výběrům hotovosti v bankomatu a 6 % (10 žáků) pouze k placení v obchodě. Mnohem zajímavější je ovšem vývoj odpovědí napříč ročníky. V prvním ročníku byla nejpočetnější odpověď u 24 žáků právě ta, že žádnou platební kartu nevlastní, druhou nejpočetnější odpovědí u 18 žáků bylo využití platební karty k placení v obchodě a k výběrům hotovosti. Ve druhém ročníku již poklesl počet žáků, kteří by platební kartu vůbec nevlastnili a počet takových žáků byl již o deset méně, tedy 14 žáků. Ve třetím ročníku již počet žáků, kteří nevlastní platební kartu byl pouze v počtu 3 žáků a skoro většina (73 %), kteří platební kartu vlastní ji využívají v obchodě i k výběrům hotovosti. Nikdo

z žáků třetího ročníku neuvedl využití pouze k platbám v obchodě. Čtvrtý ročník vyšel obdobně jako třetí ročník, avšak platební kartu tam nevlastnilo 6 žáků. Dalo by se tedy usoudit, že stejně jako v předchozí otázce se žáci setkávají s platebními kartami až s rostoucím věkem.

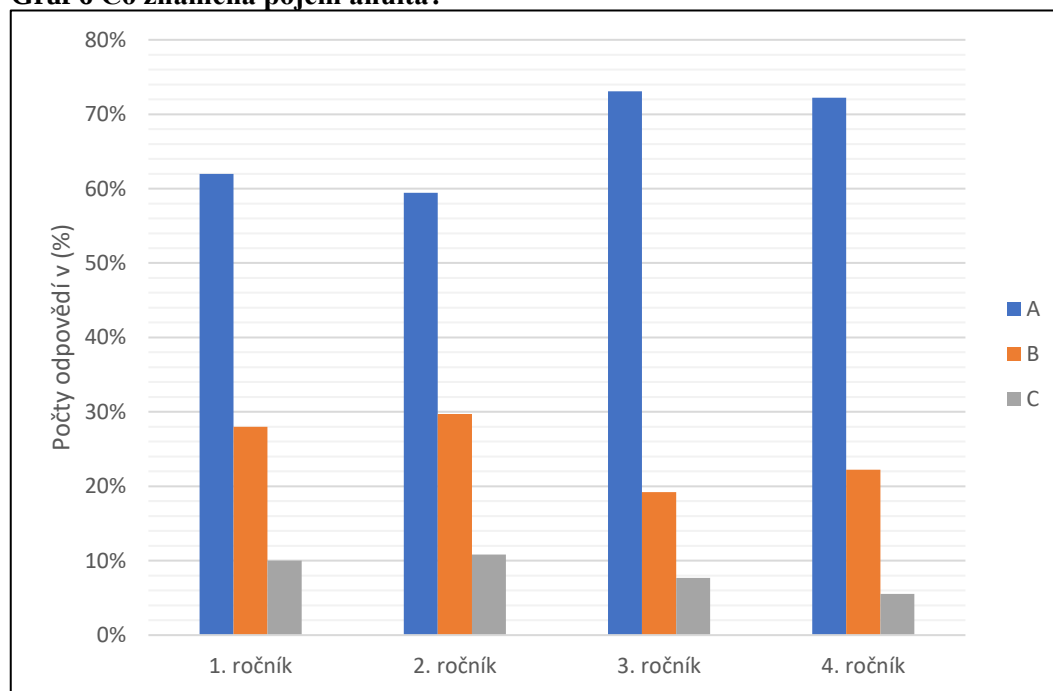
3.2.2 Druhá část dotazníkového šetření – Znalostní test

Znalostní test obsahoval otázky zaměřené na pojmy z oblasti financí a žáci zde měli prokázat znalosti, které mají. U každé z otázek byla pouze jedna správná odpověď. Získané výsledky byly vyhodnocovány nejprve mezi ročníky a poté mezi vybranými obory.

Otázka č. 5 – Co znamená pojem anuita?

- a) Pravidelně se opakující platba ve stejné výši.
- b) Pravidelně se opakující platba v proměnlivé výši.
- c) Jednorázová platba.

Graf 6 Co znamená pojem anuita?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

První otázka ve znalostní části dotazníku byla na pojem anuity. Anuita je pravidelně opakující se platba ve stejné výši. Pojem anuita je používán u úvěrů či spoření. U úvěrů tato platba bývá většinou měsíční a část anuity je tvořena úmorem dluhu (splátkou dluhu) a zbylá část je k placení úroků. V průběhu splácení dluhu se podíl první části a druhé části anuity

mění, z pravidla tak, že klesá podíl na splátku úroků a roste podíl úmoru. Celková výše anuity ovšem musí být stále stejná. Ve všech ročnících převládala správná odpověď.

V prvním ročníku správně uvedlo 62 % (31 žáků) správnou odpověď, 28 % (14 žáků) uvedlo, že se jedná o platbu v proměnlivé výši a 10 % (5 žáků) si myslí že je anuita jednorázovou platbou.

Ve druhém ročníku uvedlo 59 % (22 žáků) správnou odpověď. 30 % (11 žáků) uvedlo, že se jedná o platbu v proměnlivé výši a 11 % (4 žáci) se domnívalo, že to je jednorázová platba.

Třetí ročník si vedl již poměrně lépe, celkem 73 % (19 žáků) uvedlo správnou odpověď, pouze 19 % (5 žáků) se domnívalo, že jde o proměnlivou platbu a 8 % (2 žáci) uvedli odpověď za c) jednorázová platba.

Ve čtvrtém ročníku bylo správných odpovědí pouze o jedno procento méně než ve třetím ročníku, tedy 72 % (26 žáků) uvedlo správnou odpověď. Menší nárůst měla oproti třetímu ročníku zvolená odpověď za b) pravidelně se opakující platba v proměnlivé výši. Tuto odpověď zvolilo celkem 22 % (8 žáků), ale odpověď, že se jedná o jednorázovou platbu uvedlo pouze 6 % (2 žáci).

U této otázky se předpokládalo, že žáci prvních a druhých ročníků budou mít větší procento špatných odpovědí, jelikož se s touto problematikou teprve setkají v rámci učiva na střední škole. Pozitivní je tedy fakt, že čím vyšší ročník, tím se procenta špatných odpovědí snížila a že většina žáků si je vědoma toho, že se jedná o pravidelnou platbu, nikoliv jednorázovou.

Tabulka 5 Vyhodnocení otázky č. 5 – dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	49	70	24	67	25	58
B	13	19	12	33	13	30
C	8	11	0	0	5	12

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

V rámci oborů nejlépe dopadl obor Informační technologie. Obor Ekonomika a podnikání měl menší procento správné odpovědi o tři procentní body než obor Informační technologie, ale nikdo z žáků neuvedl možnost odpovědi za C. Všichni žáci ekonomického oboru si jsou tedy alespoň vědomi toho, že anuita je pravidelně opakující se platba.

Celkem 70 % (49 žáků) oboru Informační technologie uvedlo správnou odpověď, 19 % (13 žáků) uvedlo odpověď za B a 11 % (8 žáků) zvolilo odpověď C.

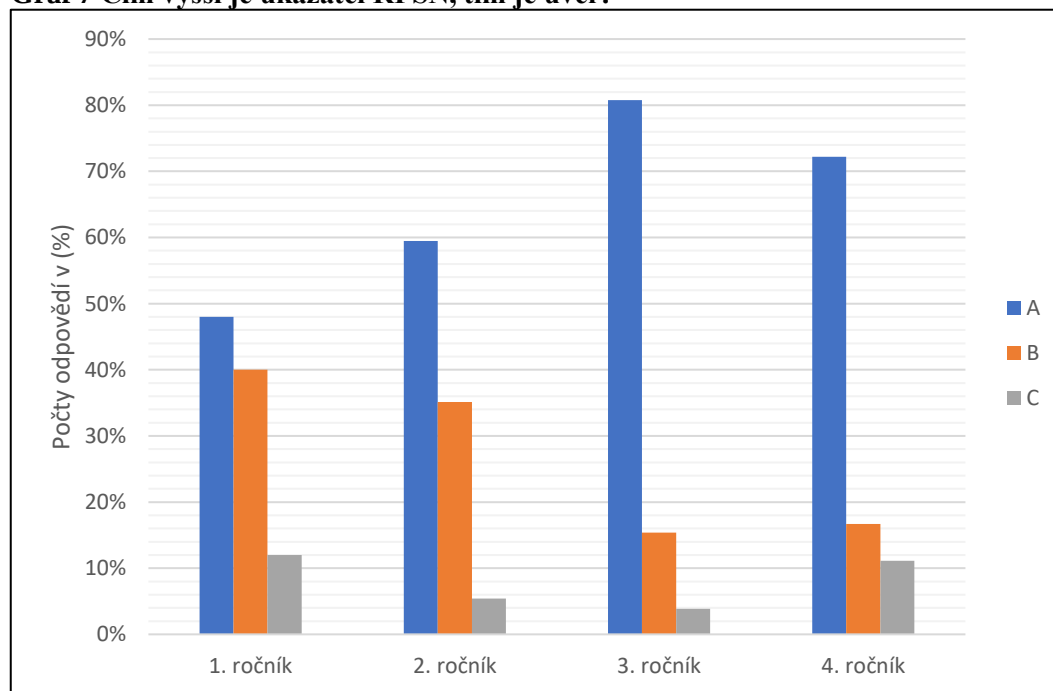
Obor Ekonomika a podnikání měl 67 % (24 žáků) správných odpovědí. Zbýlý počet 33 % (12 žáků) uvedlo špatnou možnost za C.

Nejhůře u této otázky dopadl obor Strojírenství, kde pouze 58 % žáků znalo správnou odpověď. 30 % (13 žáků) se domnívá, že anuita je v proměnlivé výši a 12 % (5 žáků) uvedlo odpověď jednorázové platby.

Otázka č. 6 – Čím vyšší je ukazatel RPSN, tím je úvěr:

- a) dražší
- b) levnější
- c) ukazatel nemá na výši úvěru vliv.

Graf 7 Čím vyšší je ukazatel RPSN, tím je úvěr:

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Správná odpověď u této otázky je za a) dražší. Ukazatel RPSN je ukazatel, který vyjadřuje podíl z dlužné částky v procentech, který musí být zaplacen za období jednoho roku a obsahuje kromě splátky a správy úvěru také všechny ostatní doprovodné poplatky. Používá se pro srovnávání výhodnosti úvěrů.

V prvním ročníku zvolilo správnou odpověď pouze 48 % (24 žáků), odpověď za b), tedy že je úvěr levnější, zvolilo 40 % (20 žáků) a 12 % (6 žáků) si myslí, že ukazatel nemá na výši úvěru vliv.

Ve druhém ročníku bylo procento správné odpovědi ve výši 59,5 % (22 žáků), 35,1 % (13 žáků) zvolilo možnost za b) a zbytek 5,4 %, což byli pouze 2 žáci, odpověděli, že ukazatel nemá na výši úvěru vliv.

Třetí ročník dopadl ze všech ročníků u této otázky nejlépe. Celkem 81 % (21 žáků) zvolilo správnou odpověď, 15 % (4 žáci) uvedlo chybnou odpověď za b) a u odpovědi c) byla pouze 4 %, což představovalo 1 žáka.

Čtvrtý ročník, který by měl být s výsledky na tom nejlépe, překvapivě skončil hůře než ročník třetí. Správnou odpověď uvedlo 72 % (26 žáků), chybnou odpověď za b) označilo celkem 17 % (6 žáků) což je o 2 % více než ve třetím ročníku a možnost za c) označilo 11 % (4 žáci). Čtvrtý ročník měl tedy u možnosti c) druhý nejvyšší počet odpovědí, ihned po prvním ročníku. U žáků prvního ročníku je to ovšem více pochopitelné, jelikož podle standardu finanční gramotnosti se pojem RPSN probírá až v průběhu střední školy, tudíž žáci na základní škole se s tímto pojmem nesetkají. U čtvrtého ročníku by již žáci v této problematice měli mít jasno a při nejmenším by měli alespoň vědět, že ukazatel má na výši úvěru vliv.

Tabulka 6 Vyhodnocení otázky č. 6 – dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	42	60	29	80,56	22	51
B	20	29	5	13,89	18	42
C	8	11	2	5,55	3	7

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Při vyhodnocování dle oborů dopadl nejlépe obor Ekonomika a podnikání, kde správnou odpověď uvedlo celkem 80,56 % (29 žáků), 13,89 % (5 žáků) uvedlo možnost, že úvěr bude levnější a 5,55 % (2 žáci) zvolili možnost, že ukazatel RPSN nemá na výši úvěru vliv.

U oboru Informační technologie jsou výsledky následující: 60 % (42 žáků) uvedlo správnou odpověď, 29 % (20 žáků) si myslí, že úvěr bude levnější a 11 % (8 žáků) se domnívá, že ukazatel nemá na výši úvěru vliv.

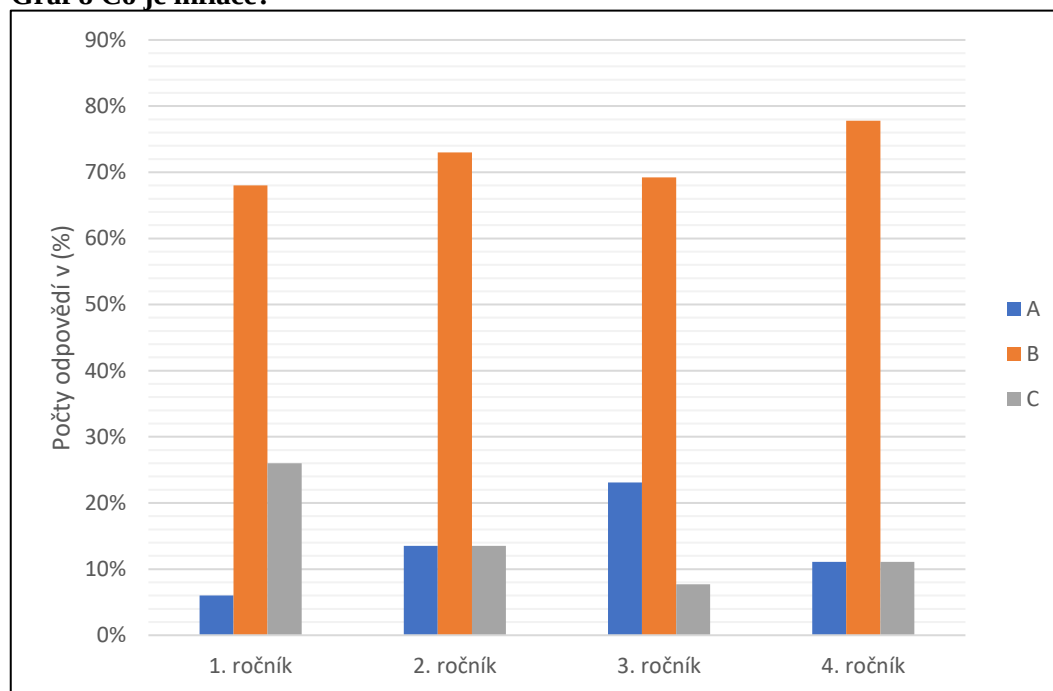
Nejhůře opět dopadl obor Strojírenství, kde počet správných odpovědí byl pouze 51 % (22 žáků), 42 % (18 žáků) zvolilo, že úvěr bude levnější a 7 % (3 žáci) si myslí, že ukazatel nemá na výši úvěru vliv.

Z celkového hlediska, pokud by žáci nebyli členění napříč ročníky a obory, zvolilo správnou odpověď 62 % (93 žáků). Na základě neznalosti tohoto pojmu nejvíce vydělávají společnosti poskytující úvěry s vysokým RPSN. Tyto společnosti většinou nabízí úvěr s nízkou úrokovou sazbou, ale vysokými poplatky, což pro neznalého jedince může vypadat výhodněji než úvěr s vyšší úrokovou sazbou, ale bez poplatků.

Otázka č. 7 – Co je inflace?

- a) Snížení cenové hladiny.
- b) Růst cenové hladiny.**
- c) Rovnováha cenové hladiny.

Graf 8 Co je inflace?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Otázka zaměřená na inflaci dopadla mezi žáky celkem pozitivně a v každém ročníku převažovala správná odpověď. Inflace by měla být známa dokonce i žákům v prvním ročníku, protože by se s tímto pojmem měli setkat již na základní škole.

V prvním ročníku zvolilo správnou odpověď „Růst cenové hladiny“ celkem 68 % (34 žáků), snížení cenové hladiny označilo 6 % (3 žáci) a překvapivé bylo že druhou nejčastější odpovědí bylo uvedení, že se jedná o rovnováhu cenové hladiny. Tuto možnost zvolilo celkem 26 % (13 žáků). Předpokladem před samotným vyhodnocením výsledků

bylo, že žáci spíše budou volit mezi růstem nebo snížením cenové hladiny a rovnováha cenové hladiny bude nejméně početnou volbou.

Ve druhém ročníku byla správná odpověď označena celkem 73 % (27 žáků) a špatné možnosti odpovědí za a) a c) byly zvoleny stejným počtem žáků, konkrétně 13,5 % (5 žáků).

Třetí ročník taktéž volil nejčastěji odpověď „Růst cenové hladiny“ celkem 69 % (18 žáků) a možnost, že se jedná o rovnováhu cenové hladiny uvedlo pouze 8 % (2 žáci) a zbytek 23 % zvolilo odpověď „Snížení cenové hladiny“. U tohoto ročníku, se potvrdilo, že žáci spíše volili mezi možnostmi růstu nebo snížení cenové hladiny.

Nejlepší výsledek měli žáci čtvrtého ročníku, kde správnou odpověď označilo celkem 78 % (28 žáků). Stejný počet odpovědí měly možnosti a) a c), konkrétně 11 % (4 žáci).

Tabulka 7 Vyhodnocení otázky č. 7 - dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	2	3	0	0	16	37
B	59	84	30	83	18	42
C	9	13	6	17	9	21

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Překvapivě u vyhodnocení dle oborů dopadl nejlépe obor Informační technologie, kde správnou odpověď zvolilo celkem 84 % (59 žáků). Druhou nejčastější volbou byla odpověď c) Rovnováha cenové hladiny, kterou zvolilo 13 % (9 žáků) a pouze 3 % (2 žáci) si myslí, že inflace je snížení cenové hladiny.

Obor Ekonomika a podnikání měl pouze o jeden procentní bod méně správných odpovědí. Celkem tedy zvolilo správnou odpověď 83 % (30 žáků), možnost snížení cenové hladiny nezvolil žádný žák a zbytek, tedy 17 % (6 žáků), se domnívá, že se jedná o rovnováhu cenové hladiny. U ekonomicky zaměřeného oboru by se očekávalo spíše volení

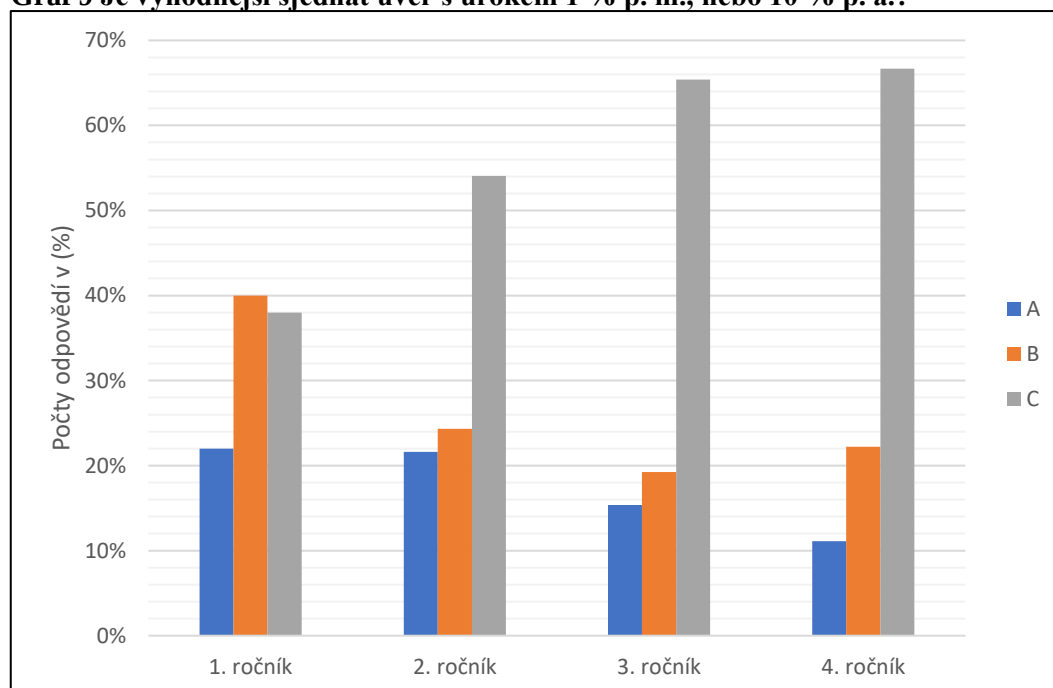
odpovědi mezi snížením a zvýšením cenové hladiny, tedy že si žáci budou plést pojmy inflace a deflace. Hodnota 17 % u možnosti odpovědi za c) byla tedy překvapující.

Žákům z oboru Strojírenství se evidentně pojmy pletou nejvíce. Správnou odpověď nezvolila ani polovina žáků, ale pouze 42 % (18 žáků), druhou nejpočetnější odpovědí byla odpověď „Snížení cenové hladiny“, kterou uvedlo 37 % (16 žáků) a 21 % (9 žáků) se domnívá, že inflace je rovnováha cenové hladiny.

Otázka č. 8 – Je pro Vás výhodnější sjednat úvěr s úrokem 1 % p. m., nebo 10 % p. a.?

- a) Obě možnosti jsou stejně výhodné.
- b) Výhodnější je úvěr s úrokem 1 % p. m.
- c) Výhodnější je úvěr s úrokem 10 % p. a.**

Graf 9 Je výhodnější sjednat úvěr s úrokem 1 % p. m., nebo 10 % p. a.?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

U otázky na posouzení výhodnosti úvěru se očekává více správných odpovědí u vyšších ročníků. Procentní možnosti u odpovědí byly zvoleny tak, aby žáci nemuseli u dotazníku nic složitě vypočítávat, nebo potřebovat kalkulačku. Správná odpověď by měla být zcela zřejmá, pokud se žák vyzná v jednotlivých zkratkách u úrokových sazeb.

První ročník u této otázky dopadl nejhůře, a dokonce zde převažovala špatná odpověď, že je výhodnější úvěr s úrokem 1 % p. m., tuto možnost zvolilo celkem 40 % (20 žáků), správnou odpověď s úrokem 10 % p. a. zvolilo o dva procentní body méně žáků, konkrétně 38 % (19 žáků) a 22 % (11 žáků) se domnívá, že obě dvě možnosti jsou stejně výhodné.

Ve druhém ročníku již převažovala správná odpověď nad špatnými. Konkrétně 54 % (20 žáků) se nenechalo zmást a zvolilo správnou odpověď. Možnost odpovědi za a) zvolilo 22 % (4 žáci) a možnost odpovědi b) zvolilo celkem 24 % (9 žáků).

Třetí ročník měl celkem 65,4 % (17 žáků) správných odpovědí. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost za b), kterou zvolilo 19,2 % (5 žáků) a 15,4 % (4 žáci) zaškrtnuli odpověď, že obě možnosti jsou stejně výhodné.

Ve čtvrtém ročníku bylo nejvíce správných odpovědí, a tedy v této otázce vyšel čtvrtý ročník jako nejúspěšnější. Správnou odpověď zvolilo celkem 67 % (24 žáků), u odpovědi „Výhodnější je úvěr s úrokem 1 % p. m.“ byl oproti třetímu ročníku mírný nárůst a tuto špatnou odpověď zvolilo celkem 22 % (8 žáků) a 11 % (4 žáci) zvolili odpověď za a).

U této otázky je poměrně dobře znatelný progres mezi danými ročníky. Pro první ročníky tato otázka byla značně matoucí, ale ve čtvrtých ročnících již převládaly hlavně správné odpovědi. Na základě toho lze usoudit, že žáci čtvrtých ročníků se s danou problematikou setkali v průběhu studia na střední škole tak, jak by to i podle standardu finanční gramotnosti mělo být.

Tabulka 8 Vyhodnocení otázky č. 8 - dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	13	18,6	4	11	10	23
B	18	25,7	8	22	16	37
C	39	55,7	24	67	17	40

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Ekonomika a podnikání byl obor, který měl největší počet správných odpovědí. Celkem 67 % (24 žáků) uvedlo správnou odpověď, druhou nejpočetnější odpovědí s 22 % (8 žáků) byla odpověď s úrokem 1 % p. m. a 11 % (4 žáci) uvedlo odpověď, že obě možnosti jsou stejně výhodné.

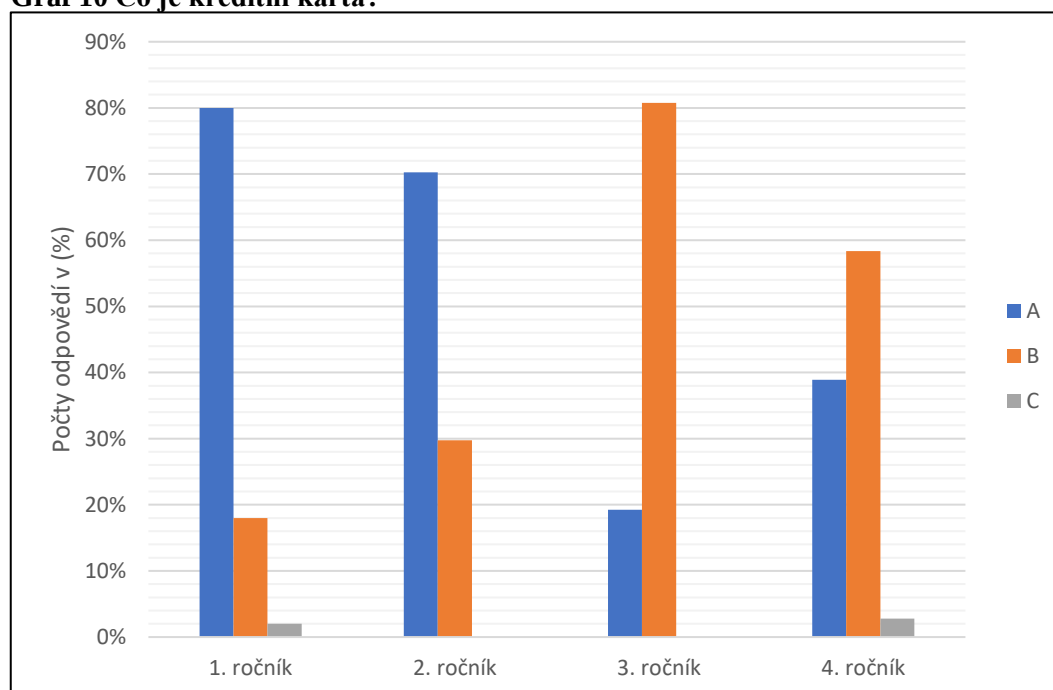
55,7 % žáků oboru Informační technologie zvolilo správnou odpověď. 25,7 % (18 žáků) se domnívá, že je výhodnější úvěr s 1 % p. m. a 18,6 % (13 žáků) zvolilo první možnost odpovědi.

Žáci oboru Strojírenství váhali hlavně mezi odpověďmi s úrokem 1 % p. m. a 10 % p. a. Počty odpovědí byly u těchto dvou možností celkem vyrovnané, ovšem nejvíce procent měla správná odpověď, konkrétně 40 % (17 žáků), pouze o jednoho žáka méně (16 žáků) v procentech 37 % uvedlo odpověď špatnou s úrokem 1 % p. m. a zbytek, tedy 23 % uvedlo odpověď, že obě možnosti jsou stejně výhodné.

Otázka č. 9 – Co je kreditní karta?

- a) Platební karta navázána na běžný účet vlastníka karty umožňující čerpat vlastní uložené prostředky.
- b) Platební karta navázána na účet instituce, která kartu poskytla a slouží k čerpání úvěrového rámce.**
- c) Platební karta, na které jsou peněžní prostředky v cizí měně a lze s ní platit pouze v zahraničí.

Graf 10 Co je kreditní karta?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Otázka, která měla ověřit, zda jsou žáci schopni rozeznat rozdíl mezi platebními kartami. Na výběr měli ze tří možností a správná odpověď byla za b) Platební karta navázána na účet instituce, která kartu poskytla a slouží k čerpání úvěrového rámce. Správně odpovědět na tuto otázku by nemělo dělat problém ani žákům prvního ročníku, jelikož dle standardu finanční gramotnosti by žáci po ukončení základní školy měli být schopni vysvětlit odlišnosti mezi debetní a kreditní kartou.

Jak je již ale z Grafu 10 patrné, většina žáků prvního ročníku nebyla na tuto otázku schopna správně odpovědět. 80 % žáků (40) uvedlo špatnou odpověď a na otázku vybrali definici, která platí pro kartu debetní. Pouze 18 % (9 žáků) uvedlo odpověď správnou – tedy

za b) a 2 % (1 žák) uvedl odpověď, že se jedná o platební kartu s peněžními prostředky v cizí měně a lze s ní platit pouze v zahraničí.

Druhý ročník nedopadl o moc lépe a také většina žáků uvedla nejčastěji chybnou odpověď, konkrétně 70 % (26 žáků). Správnou odpověď zvolilo pouze 30 % (11 žáků) a třetí možnost odpovědi nezvolil ani jeden žák.

U třetího ročníku se již situace obrátila a celkem 81 % (21 žáků) zvolilo správnou odpověď. Špatnou odpověď zvolilo zbývajících 19 % (5 žáků) a třetí možnost, stejně jako ve druhém ročníku, nezvolil nikdo.

Ve čtvrtém ročníku byl výsledek poněkud horší než ve třetím ročníku. Sice převládala správná odpověď ve výši 58 % (21 žáků) ale zvýšil se počet špatných odpovědí, konkrétně možnost odpovědi za a) zvolilo celkem 39 % (14 žáků) a jeden žák dokonce zvolil i možnost za c).

Tabulka 9 Vyhodnocení otázky č. 9 - dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	33	47,14	17	47	35	81,39
B	36	51,43	19	53	7	16,28
C	1	1,43	0	0	1	2,33

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

U této otázky nejlépe dopadl obor Ekonomika a podnikání, kde správnou odpověď zvolilo 53 % (19 žáků), u oboru Informační technologie zvolilo správně 51,43 % (36 žáků). U obou těchto oborů ale byla v závěsu ihned odpověď za a) ve stejném poměru 47 % a jeden žák z oboru Informační technologie uvedl odpověď za c).

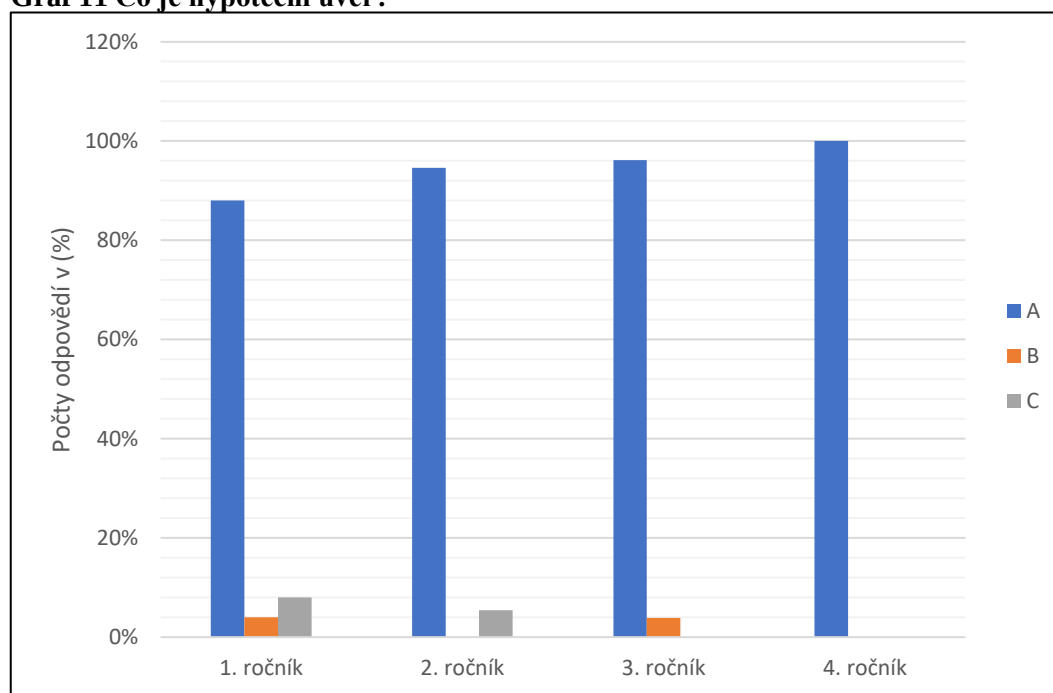
V oboru Strojírenství špatně odpovědělo 81,39 % (35 žáků) a pouze 16,28 % (7 žáků) uvedlo správnou odpověď. Jeden žák zvolil třetí, také chybnou odpověď.

Je tedy patrné, že žákům stále dělá problém rozlišit rozdíl mezi debetní a kreditní kartou. Tuto situaci může způsobovat i fakt, že spousta lidí nazývá v běžném hovoru svou platební kartu „kreditkou“, ačkoliv se ve většině případů jedná o kartu debetní. Žáci tento „zvyk“ pak mohou přebírat a spojovat s pojmem kreditní karta, aniž by si uvědomovali, že se jedná o špatné označení platební debetní karty.

Otázka č. 10 – Co je hypoteční úvěr?

- a) Úvěr určený na pořízení vlastního bydlení, u kterého pořizovaná nemovitost slouží jako zástava.
- b) Úvěr určený na pořízení osobního automobilu.
- c) Úvěr určený na pořízení vybavení do domácnosti.

Graf 11 Co je hypoteční úvěr?

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Z grafu je patrné, že otázka číslo 10 nečinila žákům žádný problém a většina žáků kromě pár výjimek odpověděla na otázku správně. Tato otázka by se dala považovat za nejúspěšnější z hlediska správných odpovědí. Správná odpověď byla za a) Úvěr určený na pořízení vlastního bydlení, u kterého pořizovaná nemovitost slouží jako zástava.

V prvním ročníku tuto odpověď zvolilo celkem 88 % (44 žáků) ale objevily se zde také špatné odpovědi. Možnost b) Úvěr určený na pořízení osobního automobilu zvolili celkem 4 % (2 žáci) a o něco více, konkrétně 8 % (4 žáci), zvolilo možnost za c) Úvěr určený na pořízení vybavení do domácnosti.

95 % (36 žáků) zvolilo správnou odpověď ve druhém ročníku, možnost odpovědi s pořízením osobního automobilu nezvolil žádný žák a 5 % (2 žáci) se domnívali, že hypoteční úvěr slouží k pořízení vybavení do domácnosti.

Ve třetím ročníku se již očekávalo 100 % správných odpovědí, ale správnou odpověď zvolilo „pouze“ 96 % (25 žáků) a jeden žák, který představuje 4 % si myslel, že se jedná o úvěr k pořízení osobního automobilu.

Ve čtvrtém ročníku již bylo dosaženo 100 % správných odpovědí.

Tabulka 10 Vyhodnocení otázky č. 10 - dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	63	90	36	100	41	95
B	2	3	0	0	1	2,5
C	5	7	0	0	1	2,5

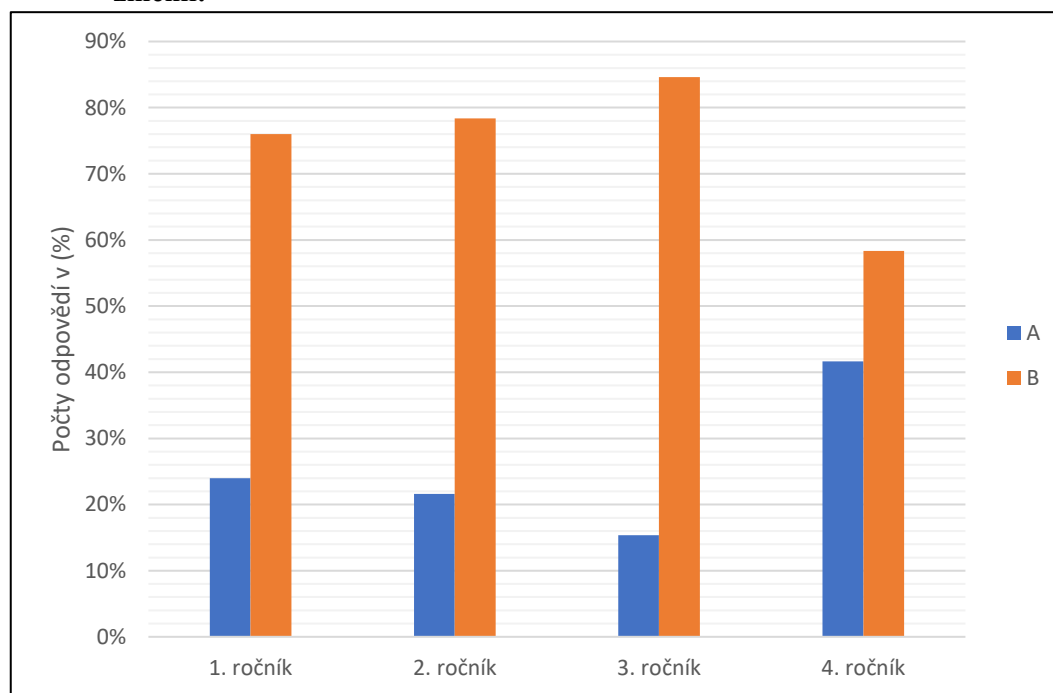
Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

V rámci ročníků dosáhl 100 % správných odpovědí čtvrtý ročník a v rámci oborů toho bylo dosaženo u oboru Ekonomika a podnikání, kde všichni žáci uvedli pouze správnou odpověď. U této otázky si také polepšil obor Strojírenství, který měl prozatím výsledky spíše horší, ale v tomto případě zvolilo 95 % (41 žáků) správnou odpověď, což bylo více než u oboru Informační technologie. Zbýlých 5 % bylo rozděleno mezi možnosti b) a c), které byly zvoleny vždy jedním žákem. U oboru Informační technologie druhou nejpočetnější odpovědí byla odpověď, že se jedná o úvěr spojený s pořízením vybavení do domácnosti, konkrétně tuto odpověď zvolilo 7 % (5 žáků) a zbylá 3 % (2 žáci) zvolila odpověď, že se jedná o úvěr k pořízení osobního automobilu.

Otázka č. 11 – K apreciaci (posílení) české koruny oproti euru došlo v případě, že se kurz změnil:

- a) Z 27 CZK/EUR na 28 CZK/EUR
- b) Z 27 CZK/EUR na 25 CZK/EUR

Graf 12 K apreciaci (posílení) české koruny oproti euru došlo v případě, že se kurz změnil:

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Před samotným vyhodnocováním bylo očekáváno, že vyšší výskyt počtu správných odpovědí bude spíše až u třetího a čtvrtého ročníku. Jak je ale patrné z Grafu 12, počet špatných odpovědí klesal od prvního ke třetímu ročníku, ovšem ve čtvrtém ročníku došlo k nárůstu špatných odpovědí a žáci čtvrtého ročníku si s touto otázkou moc nebyli jisti. U této otázky byly na výběr pouze dvě odpovědi a správná odpověď na otázku byla za b) Z 27 CZK/EUR na 25 CZK/EUR.

V prvním ročníku správnou odpověď zvolilo celkem 24 % (12 žáků) a špatnou odpověď 76 % (38 žáků).

Ve druhém ročníku byl nárůst správných odpovědí na 22 % (8 žáků) a špatnou odpověď zvolilo 78 % (29 žáků).

Třetí ročník na tom byl nejlépe a měl celkem 85 % správných odpovědí (22 žáků). Zbylých 15 % (4 žáci) odpověděli chybně.

Ve čtvrtém ročníku odpovědělo 58 % (21 žáků) správně a 42 % (15 žáků) chybně.

Tabulka 11 Vyhodnocení otázky č. 11 - dle oborů

Možnosti	Informační technologie		Ekonomika a podnikání		Strojírenství	
	počet	%	počet	%	počet	%
A	16	23	9	25	14	33
B	54	77	27	75	29	67

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných dat

Dle oborů měl nejlepší výsledky obor Informační technologie. Správnou odpověď zde uvedlo 77 % (54 žáků) a zbylých 23 % (16 žáků) zvolilo odpověď chybnou.

Obor Ekonomika a podnikání měl celkem 75 % (27 žáků), tedy pouze o dva procentní body méně správných odpovědí než obor Informační technologie a 25 % (9 žáků) zvolilo odpověď chybnou.

U oboru Strojírenství zvolilo správnou odpověď celkem 67 % (29 žáků) a 33 % (14 žáků) se domnívalo že jde o možnost odpovědi za a) a tedy, že se kurz změní na hodnotu 28 CZK/EUR.

4 Výsledky a zhodnocení

Před samotným vyhodnocením dat dotazníkového šetření byly v podkapitole 3.1.1 Předpoklady výzkumu stanoveny tři předpoklady. První předpoklad zněl „Žáci čtvrtého ročníku mají větší znalosti v problematice než žáci prvního ročníku.“. U šesti prvních otázek znalostního testu žáci čtvrtých ročníků opravdu dosahovali lepších výsledků než žáci prvního ročníku. Kde se to ale nepotvrdilo, byla otázka poslední, č. 11, kde zvolilo správnou odpověď větší procento žáků prvního ročníku než žáků čtvrtého ročníku. Předpoklad by se však i tak dal považovat za ověřený, protože u všech zbylých otázek měli žáci čtvrtého ročníku větší znalosti než žáci prvního ročníku.

Druhý předpoklad zněl „Žáci oboru Ekonomika a podnikání mají lepší znalosti než žáci ostatních neekonomických oborů.“. Tento předpoklad vznikl na základě toho, že bylo předpokládáno, že žáci, kteří se rozhodnou studovat ekonomický předmět, mají k této celkové problematice kladný vztah, a tedy jejich výsledky budou o to lepší. Z vyhodnocení ovšem vyplývá, že žáci oboru Ekonomika a podnikání měli ve znalostním testu lepší výsledky pouze u čtyř otázek z celkových sedmi otázek. U zbylých otázek si lépe vedli žáci oboru Informační technologie. Horší výsledky měli žáci ekonomického oboru u otázky č. 5, dále u otázky č. 7, kde obor Informační technologie, měl o jeden procentní bod více správných odpovědí a u otázky č. 11 s rozdílem dvou procentních bodů. Celkově si tedy obor Ekonomika a podnikání vedl lépe, ale byly očekávány lepší výsledky u většího počtu otázek.

Třetí předpoklad se týkal části osobní finance dotazníkového šetření a byl vymezen následovně: „Alespoň 50 % celkového počtu žáků se snaží z kapesného něco ušetřit.“. Tento předpoklad se potvrdil. Celkem 130 žáků ze 149 žáků dostává kapesné. Ze 130 žáků se celkem 107 žáků snaží šetřit, v procentech to pak tedy vychází na celkem 82 % z žáků, kteří dostávají kapesné.

Na základě výsledků první části dotazníkového šetření lze konstatovat, že je velmi pozitivní fakt, že většina žáků dostává od rodičů kapesné a učí se tím určité zodpovědnosti z hlediska financí již v mladém věku. Většina žáků dostávajících kapesné navíc nemá tendenci celkovou výši kapesného ihned utratit, ale snaží se finanční prostředky šetřit. Tento

návyk je velmi důležitým aspektem, který by měl mít každý jedinec. Vytváření rezerv do budoucna totiž může vyřešit spoustu nepříjemností, které by mohly vzniknout v případě, kdy jedinec žádné finanční rezervy nemá, a je tak nucen se například zadlužit. S bankovními produkty se žáci seznamují nejvíce ve 3. a 4. ročníku, kde byl největší počet studentských účtů mezi žáky a zároveň poměrně malé procento týkající se odpovědi, že žáci v tomto ročníku stále žádný bankovní účet sjednaný nemají. Ve všech ročnících se také objevovaly možnosti spořicíh účtů či stavebního spoření. Tyto typy účtů bývají založeny rodiči s úmyslem spoření finančních prostředků, které žák poté obdrží v dospělosti. Žáci s těmito typy účtů tedy přímo nehospodaří, ovšem dostává se jim do povědomí určitý vzor chování, ze kterého si v budoucnu také budou moci vzít příklad.

Z hlediska znalostní části byla nejúspěšnější otázkou otázka na hypoteční úvěr, kde chybovalo pouze malé procento žáků, a ve čtvrtém ročníku nebyla ani jedna odpověď chybná. Nejméně úspěšná otázka byla otázka č. 9, kde žáci měli vybrat správnou odpověď na otázku „Co je kreditní karta?“. Největší procento špatných odpovědí bylo v prvním a druhém ročníku, kde žáci vybírali definici pro debetní platební kartu. Třetí ročník dopadl nejlépe a správných odpovědí bylo dokonce 81 %. Čtvrtý ročník byl poněkud horší oproti třetímu ročníku a správnou odpověď zvolilo pouze 58 % žáků. Je tedy evidentní, že žáci nemají dostatečný přehled z hlediska platebních karet, avšak určitý progres v průběhu střední školy je patrný. Tato problematika vymezení debetních a kreditních platebních karet by však měla být známa již i žákům prvního ročníku. Celkově ze všech žáků zvolilo správnou odpověď pouze 42 % žáků. Druhou nejvíce problematickou otázkou byla otázka na posouzení výhodnějšího úvěru. Nejhůře dopadl první ročník, u kterého bylo více procent špatných odpovědí než správné, ale zároveň u této otázky bylo patrné, že s vyšším ročníkem počet správných odpovědí stoupal, tudíž žáci se s danou problematikou během střední školy setkali. U čtvrtého ročníku by se ale dalo očekávat, že procento úspěšnosti bude vyšší než 67 %. Žáci maturitního ročníku jsou již dospělí lidé a je velice pravděpodobné, že většina žáků se alespoň jednou za život setká se situací, kdy třeba jen budou zvažovat možnost získání finančních prostředků v podobě úvěru. Z tohoto důvodu by měli znát rozdíl mezi zkratkami, které se uvádějí u úrokových sazeb a měli by umět posoudit výhodnější podmínky úvěru z pohledu dlužníka. Ohledně čtvrtého ročníku bylo také zajímavé, že u poslední otázky zaměřující se na posílení české koruny vůči euru dopadl čtvrtý ročník nejhůře ze všech ročníků. Tento jev nastal pouze jednou, a to u této otázky. Z hlediska celkové úspěšnosti

mezi ročníky měl třetí ročník největší počet správných odpovědí. Celkem u čtyř otázek znalostního testu ze sedmi měl vyšší procento správné odpovědi než ostatní ročníky. Dalo by se tedy říct, že žáci třetího ročníku jsou na tom s finanční gramotností lépe než žáci čtvrtého ročníku.

Dle oborů byla nejvyšší úspěšnost u oboru Ekonomika a podnikání, kde žáci měli nejvyšší procento správné odpovědi celkem u čtyř otázek ze sedmi. U jedné otázky, číslo 10, ohledně hypotečního úvěru měli dokonce 100 % správných odpovědí, což se v dotazníkovém šetření vyskytlo pouze u této otázky. Největší problém měli žáci ekonomického oboru s otázkou „Co je kreditní karta?“, což byla po vyhodnocení i celkově nejméně úspěšná otázka. Žáci studující ekonomický obor by však v této oblasti měli mít přehled. Druhým nejlepším oborem byl obor Informační technologie. Nejméně problematickou otázkou pro tento obor byla otázka na hypoteční úvěr, kde odpovědělo správně 90 % žáků, druhou nejméně problematickou otázkou byla otázka „Co je inflace?“. Z hlediska náročnosti byla pro žáky informačního oboru nejvíce problematická otázka ohledně kreditní karty. Obor Strojírenství nedopadl úplně nejlépe. Celkově by se dalo říct, že u oborů Ekonomika a podnikání a Informační technologie vždy převyšovala správná odpověď o několik procent špatné odpovědi, kromě otázky č. 9. Žáci oboru Strojírenství neměli až tak znatelné rozdíly mezi správnou možností a špatnými možnostmi. U otázky č. 9 „Co je kreditní karta?“ dokonce 83,7 % žáků uvedlo špatnou odpověď, což bylo nejvíce z celého dotazníkového šetření. Žáci si nejlépe poradili s otázkou „Co je hypoteční úvěr?“.

Špatné výsledky oboru Strojírenství jsou ovlivněny hlavně faktem, že tento obor má méně vyučovacích hodin vyčleněných na výuku ekonomiky, kde se žáci s pojmy, které byly v dotazníkovém šetření, především seznamují. Z výsledků je tedy velice znát, jak moc výuka dokáže ovlivnit celkovou znalost pojmů, které se týkají finanční gramotnosti. Doporučením vyplývajícím z tohoto dotazníkového šetření je posílení výuky se zaměřením na ekonomiku v oborech, které primárně nemají ekonomický charakter. Začlenění finanční gramotnosti i do ostatních předmětů, jako je třeba matematika, kde by mohly být probírány početní příklady související např. s úročením.

Dále z provedeného šetření bylo evidentní, že žákům v prvních ročnících chybí probrané okruhy, které měly být součástí probraného učiva na základní škole. Bylo by tedy

přínosné posílit dotaci hodin zaměřených na finanční gramotnost také na základních školách, nebo dané okruhy více začlenit do výuky jiných předmětů. Posledním doporučením je přiblížit problematiku žákům posledních ročníků střední školy formou, která pro ně bude mít zábavný charakter, ale zároveň jim předá potřebné informace. Příkladem může být zapojování žáků do konkrétních situací při tvorbě rozpočtu, který může být v rámci školního výletu, nebo třeba maturitního plesu, kde žáci musí dobře propočítat veškeré příjmy a výdaje a správně s financemi hospodařit až po samotné vyúčtování peněz. Zábavný charakter ve finančním vzdělávání mohou mít také různé simulační hry, kde si žáci mohou vyzkoušet hospodaření s penězi v rámci čtyřčlenné rodiny, kde se nahodile vytvářejí situace po celou dobu hry a žák musí na tyto situace reagovat.

Závěr

Cílem diplomové práce byla charakteristika finanční gramotnosti v České republice a zjištění úrovně finanční gramotnosti na vybrané střední škole. Finanční gramotnost byla posuzována u žáků nejmenované střední školy napříč ročníky a mezi vybranými obory, u kterých se lišil počet hodin zaměřených na ekonomické vzdělávání, kde se žáci setkávají s danými pojmy, které souvisí s finanční gramotností.

Ze získaných dat z dotazníkového šetření vyplývá, že žáci středních škol tuto problematiku spíše ovládají a mají alespoň základní znalosti, které by jim v budoucnosti měly ulehčit rozhodování v oblasti financí. Dané znalosti se zlepšovaly s vyšším ročníkem. Důležitým poznatkem ovšem je, že ukončením střední školy končí povinné vzdělávání ve finanční gramotnosti. Standardy finanční gramotnosti totiž upravují pouze vzdělávání na základních a středních školách. Žáci by se tedy ve svém vlastním zájmu měli nadále v této problematice zdokonalovat a vyhledávat informace i po ukončení střední školy. Na základě prohlubování znalostí finanční gramotnosti se velice snižuje riziko toho, že jedinec bude v budoucnu nějakým způsobem oklamán, protože se bude schopen vyznat ve finančním světě a bude schopen činit správná rozhodnutí. Dalším předpokladem je, že finančně vzdělaný člověk, který je k tomu veden již od mladého věku, by mohl dále aplikovat a předávat znalosti v budoucnu vlastním dětem či blízkým příbuzným a ovlivnit tak jejich finanční gramotnost také od mladého věku. Přínos této práce je především pro danou střední školu, na které probíhalo dotazníkové šetření. Z výsledků lze vyvodit, které oblasti finanční gramotnosti způsobují žákům největší problém, a na tyto oblasti se více zaměřit. Přínos práce by ale mohl být i pro samotné žáky, kteří se účastnili dotazníkového šetření a sami se při vyplňování dotazníku dozvěděli, které otázky jim činily největší problém. Žáci prvního, druhého a třetího ročníku tyto chybějící znalosti mohou ještě získat v průběhu studia, ovšem žáci maturitního ročníku se již musejí v dané problematice vzdělávat sami, tudíž by to pro ně mělo být podnětem k samostudiu. Nedostatečná znalost dané problematiky totiž neohrožuje pouze daného jedince, ale může mít dopad na celkovou finanční situaci celé rodiny. Povinná výuka finanční gramotnosti na základních a středních školách je velmi důležitý krok v rámci rozvoje společnosti, ale i přes to je nutné dále upevňovat znalosti ve finančním vzdělávání v průběhu celého života.

Seznam použité literatury

Monografie

1. BRABEC, Jiří, 2016. *Finanční gramotnost srozumitelně a bez překážek*. 4. vydání. Ilustroval Filip ŠKODA. Plzeň: ABC finančního vzdělávání, o. p. s. ISBN 978-80-905057-1-1.
2. DVOŘÁK, Petr, 2005. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. rozšířené a přepracované vydání. Praha: Linde Praha. ISBN 80-7201-515-X.
3. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA a kol., 2011. *Finanční vzdělávání pro střední školy: Se sbírkou řešených příkladů na CD*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-008-9.
4. KOBLINER, Beth, 2017. *Get a financial life: personal finance in your twenties and thirties*. 1. New York: Touchstone. ISBN 978-1-4767-8238-6.
5. KOCIÁNOVÁ, Helena, 2012. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, spol. s r. o. ISBN 978-80-7263-767-6.
6. KOLÁŘOVÁ, Kateřina, 2020. Česko zažívá vlnu osobních bankrotů: Zlepšení podmínek pro oddlužení výrazně zvedlo snahu lidí vyřešit své nepříjemné závazky. *Lidové noviny*. Praha: MAFRA, 2020(XXXIII/4), 16-17. ISSN 1213-1385.
7. KUCHYNKOVÁ, Berenika, 2020. Trable se splácením řešte včas. *Lidové noviny*. MAFRA, 2020(XXXIII/4), 18. ISSN 1213-1385.
8. LINDEROVÁ, Ivica, Petr SCHOLZ a Michal MUNDUCH, 2016. *ÚVOD DO METODIKY VÝZKUMU*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava. ISBN 978-80-88064-23-7.
9. NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL, 2013. *Finanční gramotnost - učebnice učitele*. 2. vydání. Kralice na Hané: Computer Media s. r. o. ISBN 978-80-7402-151-0.
10. NOVÁKOVÁ, Vladimíra a Věroslav SOBOTKA, 2011. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET. ISBN 978-80-904396-1-0.
11. PETRÁNKOVÁ, Lucie, 2020. Jak nezůstat zcela bez peněz. *Lidové noviny*. Praha: MAFRA, 2020(XXXIII/14), 18. ISSN 1213-1385.
12. PETÝRKOVÁ, Lenka a Pavlína CHMELÁŘOVÁ, 2011. *Osobní finance - Základy finanční gramotnosti*. Praha: Generation Europe, o. s. ISBN 978-80-904974-8-1.

13. SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL, 2014. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4832-0.
14. ŠKVÁRA, Miroslav, 2011. *Finanční gramotnost*. 1. vydání. Praha: Miroslav Škvára. ISBN 978-80-904823-0-2.

Internetové odkazy

1. *Banky.cz: Americká hypotéka* [online], 2019. Brno: Top-in.cz, a. s. [cit. 2019-12-20]. ISSN 2464-4579. Dostupné z: <https://www.banky.cz/americka-hypoteka/>
2. *Banky.cz: Podmínky hypotéky* [online], 2019. Brno: Top-in.cz [cit. 2019-12-07]. ISSN 2464-4579. Dostupné z: <https://www.banky.cz/podminky-hypoteky/>
3. *CRIF: Počet bankrotů firem, podnikatelů a obyvatel v roce 2019 po šesti letech vzrostl* [online], 2020. Praha: CRIF – Czech Credit Bureau [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.informaceofirmach.cz/crif-pocet-bankrotu-firem-podnikatelu-a-obyvatel-v-roce-2019-po-sesti-letech-vzrostl/>
4. *Česká bankovní asociace: Finanční gramotnost Čechů 2019* [online], 2019. Praha [cit. 2019-12-13]. Dostupné z: <https://czech-ba.cz/financni-gramotnost-cechu-2019>
5. *Česká národní banka: Měnověpolitické nástroje* [online]. [cit. 2019-12-03]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/mp-nastroje/>
6. *Česká televize: Změna ve výuce finanční gramotnosti. Už nebude jen pro žáky škol, ale i pro seniory a nezaměstnané, 2019. Česká televize* [online]. Praha, 7. 12. 2019 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2998589-zmena-ve-vyuce-financni-gramotnosti-uz-nebude-jen-pro-zaky-skol-ale-i-pro-seniory>
7. DOSKOČILOVÁ, Veronika, 2017. *Co s poškozenou bankovkou? Někdy vám ji vymění a jindy seberou bez náhrady* [online]. Praha: Internet Info [cit. 2020-01-17]. ISSN 1213-4414. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/co-s-poskozenou-bankovkou/>
8. GINTEROVÁ, Monika, 2019. *Češi hledají finanční rady na webu, školy jim prý daly minimum, říkají nejnovější průzkumy. Česká televize* [online]. Praha, 21.9.2019 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2926169-dospeli-i-mali-cesi-jsou-v-otazkach-financi-chytrejsi-nez-byvali-maji-ale-stale-co>

9. HAVLIGEROVÁ, Kristýna, 2016. *Tisková zpráva: Průzkum finanční gramotnosti ČS: Češi se o finance příliš nezajímají, ale většinou jednají obezřetně, mladí znají cenu iPhonu, ale chleba ne* [online]. Praha: Tiskové centrum České spořitelny [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: https://www.csas.cz/content/dam/cz/csas/www_csas_cz/dokumenty/tiskove-zpravy/2016/pdf/tz_161005.pdf
10. MEČÍŘOVÁ, Lucie, 2019. *Nová pravidla oddlužení a osobního bankrotu pro rok 2019* [online]. Praha: Mladá fronta a.s. [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/524230-nova-pravidla-oddluzeni-osobniho-bankrotu/>
11. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: OECD* [online], 2019. Praha [cit. 2019-12-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/organizace-pro-ekonomickou-spolupraci-a-rozvoj-oecd>
12. *Národní strategie finančního vzdělávání: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*, 2010. Praha. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/31443/>
13. PALEČKOVÁ, Jana, Lucie ŘEZÁČOVÁ a Vladislav TOMÁŠEK, 2014. *Mezinárodní šetření PISA 2012: Finanční gramotnost patnáctiletých žáků* [online]. Praha: Česká školní inspekce [cit. 2019-12-13]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%c3%a1rodn%c3%ad%20%c5%a1et%c5%99en%c3%ad/PISA_2012_figr.pdf
14. *Proč se finančně vzdělávat?: Shrnutí výsledků mezinárodního měření úrovně finanční gramotnosti dospělých* [online], 2017. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2019-12-13]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2016/shrnuti-vysledku-mezinarodniho-mereni-ur-2988>
15. *Standard finanční gramotnosti 2017: Ministerstvo financí*, 2017. Praha. Dostupné také z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>
16. ZÁMEČNÍK, Petr, Kateřina POLÁKOVÁ a Adéla PAYASHEVA ŠKOPKOVÁ, 2018. *Finanční gramotnost od základní školy... ale jak?* [online]. Praha: Fincentrum [cit. 2019-12-13]. ISSN 1802-5900. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/financni-gramotnost-od-zakladni-skoly-ale-jak/>

Seznam obrázků

Obrázek 1 Základní schéma finanční gramotnosti	13
Obrázek 2 Schéma tvorby finančního plánu	23
Obrázek 3 Přehled pojištění	31

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled znalostí 1. okruhu standardu finanční gramotnosti	40
Tabulka 2 Přehled znalostí 2. okruhu standardu finanční gramotnosti	40
Tabulka 3 Přehled znalostí 3. okruhu standardu finanční gramotnosti	41
Tabulka 4 Přehled znalostí 4. okruhu standardu finanční gramotnosti	41
Tabulka 5 Vyhodnocení otázky č. 5 – dle oborů	55
Tabulka 6 Vyhodnocení otázky č. 6 – dle oborů	57
Tabulka 7 Vyhodnocení otázky č. 7 - dle oborů	59
Tabulka 8 Vyhodnocení otázky č. 8 - dle oborů	62
Tabulka 9 Vyhodnocení otázky č. 9 - dle oborů	64
Tabulka 10 Vyhodnocení otázky č. 10 - dle oborů	66
Tabulka 11 Vyhodnocení otázky č. 11 - dle oborů	68

Seznam grafů

Graf 1 Procentuální zastoupení žáků v jednotlivých ročnících	48
Graf 2 Dostáváte kapesné?	49
Graf 3 Snažíte se z částky kapesného alespoň něco ušetřit?	50
Graf 4 Využíváte některý z těchto bankovních produktů?	51
Graf 5 Pokud máte platební kartu, k čemu ji využíváte?	52
Graf 6 Co znamená pojem anuita?	53
Graf 7 Čím vyšší je ukazatel RPSN, tím je úvěr:	56
Graf 8 Co je inflace?	58
Graf 9 Je výhodnější sjednat úvěr s úrokem 1 % p. m., nebo 10 % p. a.?	60
Graf 10 Co je kreditní karta?	63
Graf 11 Co je hypoteční úvěr?	65
Graf 12 K apreciaci (posílení) české koruny oproti euru došlo v případě, že se kurz změnil:	67

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha I Dotazník

Příloha I

Dotazníkové šetření

Vážené žákyně/Vážení žáci,

jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty na České zemědělské univerzitě v Praze. Téma mé diplomové práce je Finanční gramotnost a její úroveň na vybrané střední škole. Tímto bych Vás ráda požádala o pečlivé a samostatné vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit jako podkladový materiál k vypracování praktické části. U každé otázky v části znalostního testu je možné uvést pouze jednu odpověď. Dotazník je anonymní a výsledky budou sloužit pouze pro účely této diplomové práce.

Děkuji za vyplnění.

Jsem žákyní/žákem:

- a) 1. ročníku
- b) 2. ročníku
- c) 3. ročníku
- d) 4. ročníku

Studuji obor:

- a) Ekonomika a podnikání
- b) Informační technologie
- c) Strojírenství

Osobní finance

1. Dostáváte kapesné?

- a) Ano, pravidelně (každý měsíc/týden).
- b) Ano, příležitostně.
- c) Nedostávám kapesné.

2. Snažíte se z částky kapesného alespoň něco ušetřit?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nedostávám kapesné.

3. Využíváte některý z těchto bankovních produktů?

- a) Studentský účet
- b) Spořicí účet
- c) Stavební spoření
- d) Nemám žádný účet

4. Pokud máte platební kartu, k čemu ji využíváte?

- a) Pouze k výběrům hotovosti v bankomatu.
- b) Pouze k placení v obchodě.
- c) K placení v obchodě a k výběrům hotovosti v bankomatu.
- d) Platební kartu nemám.

Znalostní test

5. Co znamená pojem anuita?

- a) Pravidelně se opakující platba ve stejné výši.
- b) Pravidelně se opakující platba v proměnlivé výši.
- c) Jednorázová platba.

6. Čím vyšší je ukazatel RPSN, tím je úvěr:

- a) Dražší
- b) Levnější
- c) Ukazatel nemá na výši úvěru vliv.

7. Co je inflace?

- a) Snížení cenové hladiny.
- b) Růst cenové hladiny.
- c) Rovnováha cenové hladiny.

8. Je pro Vás výhodnější sjednat úvěr s úrokem 1 % p. m., nebo 10 % p. a.?

- a) Obě možnosti jsou stejně výhodné.
- b) Výhodnější je úvěr s úrokem 1 % p. m.
- c) Výhodnější je úvěr s úrokem 10 % p. a.

9. Co je kreditní karta?

- a) Platební karta navázána na běžný účet vlastníka karty umožňující čerpat vlastní uložené prostředky.
- b) Platební karta navázána na účet instituce, která kartu poskytla a slouží k čerpání úvěrového rámce.
- c) Platební karta, na které jsou peněžní prostředky v cizí měně a lze s ní platit pouze v zahraničí.

10. Co je hypoteční úvěr?

- a) Úvěr určený na pořízení vlastního bydlení, u kterého pořizovaná nemovitost slouží jako zástava.
- b) Úvěr určený na pořízení osobního automobilu.
- c) Úvěr určený na pořízení vybavení do domácnosti.

11. K apreciaci (posílení) české koruny oproti euru došlo v případě, že se kurz změnil:

- a) Z 27 CZK/EUR na 28 CZK/EUR
- b) Z 27 CZK/EUR na 25 CZK/EUR